

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKÎ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

BÜRO YÖNETİMİ VE SEKRETERLİK

**TIBBİ TERMİNOLOJİ (TEDAVİ
HİZMETLERİ)**

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. TIP TERMİNOLOJİSİ	3
1.1. Temel Tanım ve Terimler	3
1.1.1. İnsanın Yapısına İlişkin Temel Tanım ve Terimler	3
1.1.2. Hastalıklara İlişkin Genel Bilgiler ve Sınıflandırılması	4
1.2. Tıbbi Terimleri Meydana Getiren Öğeler	12
1.2.1. Kökler	12
1.2.2. Sonekler	12
1.2.3. Önekler	12
1.2.4. Kaynaştırma Ünlüsü	12
1.2.5. Birleşik Kök	13
1.3. Sinir Sistemi ve Psikiyatrik Hastalıklar	14
1.3.1. Anatomik Terimler	14
1.3.2. Semptom Terimleri	16
1.3.3. Tanı Terimleri	16
1.3.4. Ameliyat Terimleri	19
1.4. Endokrin Sistem Terimleri	19
1.4.1. Anatomik Terimler	19
1.4.2. Semptom Terimleri	20
1.4.3. Tanı Terimleri	21
1.4.4. Ameliyat Terimleri	22
1.5. Hareket Sistemi Terimleri	22
1.5.1. Anatomik Terimler	22
1.5.2. Semptom Terimleri	25
1.5.3. Tanı Terimleri	26
1.5.4. Ameliyat Terimleri	27
1.6. Kan ve Kan Yapıcı Organlara İlişkin Terimler	27
1.6.1. Anatomik Terimler	28
1.6.2. Semptom Terimleri	29
1.6.3. Tanı Terimleri	29
1.6.4. Ameliyat Terimleri	30
1.7. Kardiyovasküler Sisteme İlişkin Terimler	30
1.7.1. Anatomik Terimleri	31
1.7.2. Semptom Terimleri	32
1.7.3. Tanı Terimleri	32
1.7.4. Ameliyat Terimleri	36
1.8. Solunum Sistemine İlişkin Anatomik Terimler	36
1.9. Sindirim Sistemi Terimleri	38
1.9.1. Anatomik Terimler	38
1.9.2. Semptomlar	39
1.9.3. Tanı Terimleri	40
1.9.4. Ameliyat Terimleri	42
1.10. Üriner Sisteme İlişkin Terimler	42

1.10.1. Anatomik Terimler	43
1.10.2. Semptom Terimleri	43
1.10.3. Tanı Terimleri	43
1.10.4. Ameliyat Terimleri	45
1.11. Genital Sisteme İlişkin Terimler	45
1.11.1. Anatomik Terimler	45
1.11.2. Semptom Terimleri	47
1.11.3. Tanı Terimleri	47
1.11.4. Ameliyat Terimleri	48
1.12. Göze İlişkin Terimler	50
1.12.1. Anatomik Terimler	50
1.12.2. Semptom Terimleri	50
1.12.3. Tanı Terimleri	51
1.12.4. Ameliyat Terimleri	53
1.13. Kulağa İlişkin Terimler	53
1.13.1. Anatomik Terimler	54
1.13.2. Semptom Terimleri	54
1.13.3. Tanı Terimleri	55
1.13.4. Ameliyat Terimleri	55
1.14. Deriye İlişkin Terimler	55
1.14.1. Anatomik Terimler	55
1.14.2. Semptom Terimler	56
1.14.3. Tanı Terimleri	56
UYGULAMA FAALİYETİ	60
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	61
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	62
2. SAĞLIK KURUMLARI TANIM VE ÇEŞİTLERİ	62
2.1. Koruyucu Sağlık Hizmetleri	63
2.2. Tedavi Hizmetleri	67
2.3. Rehabilitasyon Hizmetleri	69
2.4. Sağlığın Geliştirilmesi Hizmetleri	70
UYGULAMA FAALİYETİ	75
ÖLÇE VE DEĞERLENDİRME	76
MODÜL DEĞERLENDİRME	77
CEVAP ANAHTARLARI	78
KAYNAKÇA	79

AÇIKLAMALAR

KOD	722TH0002
ALAN	Büro Yönetimi ve Sekreterlik
DAL/MESLEK	Tıp Sekreterliği
MODÜLÜN ADI	Tıbbi Terminoloji/Tedavi Hizmetleri
MODÜLÜN TANIMI	Öğrencinin tıbbi terminoloji bilgisini ve gerekli bilgisayar yazılımlarını kullanarak hastalık hizmetlerini yerine getirebilmesini sağlayan öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Tedavi hizmetlerini izlemek.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Tıbbi terminoloji bilgisini ve gerekli bilgisayar yazılımlarını kullanarak hastalık hizmetlerini yerine getirebileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Tıp terminolojisi bilginizi kullanarak hastanın hastane içindeki işlemlerini yönlendirebileceksiniz.2. Sağlık kurumları ile ilgili bilginizi kullanarak hastayı diğer kurumlardaki işlemleri için yönlendirebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Bilgisayar, evrak dosyaları, büro araç gereçleri, organizasyon şemaları, dolap, sınıf
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen; modül sonunda sizin üzerinizde ölçme aracı uygulayacak, modül ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek, değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Bilim, sanat, meslek ve iş kolu gibi özel alanlarda belirli bir anlatımı ve kavramı olan sözcüklere terim denir. Bunlar ulusal ya da uluslararası düzeyde bilim, sanat, meslek ve iş kolu çalışanları tarafından kullanılır. Bu terimlerin anlamlarını ve neyi anlatmak istediklerini o işlerle uğraşan insanların bilmesi gerekir. Bu terimler çoğu kez, o özel alanın toplantılarında belirlenir ya da kendiliğinden şekillenir.

Bazı bilimciler, eğitim gördükleri batı dillerinin etkisinde kaldıklarından, terimleri farklı okumaktadırlar. Sonuçta, aynı terimi farklı okuyan insanlar olmaktadır. Bunun için sözlük ve söyleyiş kılavuzlarına ihtiyaç vardır. Terimlerin yazımında tek yazım biçimi yeğlenmelidir. Yazılışta birlik sağlanabilirse, söyleyiş birliği de kolaylaşacaktır. Bunun için tıbbi terminoloji bilimine ve yazım birliği için yazım kılavuzlarına önem verilmelidir.

Bu modülün amacı, tıp terimlerinin Türkçe söyleyişlerindeki kurallara uyulduğunda terimlerin doğru okunmasını ve yazılmasını öğretmektir.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Tıp terminolojisi bilginizi kullanarak hastanın hastane içindeki işlemlerini yönlendirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizde tıbbi terminoloji terimleri ile karşılaştınız mı?
- İnsan vücudunun tıptaki terimlerini tanıyor musunuz?
- Hastalıkların sınıflandırılması nasıl yapılıyor? Araştırınız.
- Tıbbi terimlerin kullanım alanlarını araştırınız.
- Ameliyatlarda kullanılan tıbbi terimler günlük hayatta da kullanılıyor mu? Araştırınız.
- Vücudumuz tıp dilinde kaç bölgeye ayrılmıştır? Araştırınız.

1. TIP TERMINOLOJİSİ

Terimleşen sözcük, tek anlamlıdır; anlamları kişiden kişiye değişmez. Karşılıdığı kavramın sınırları çizilmiştir. Terimlerle uğraşan bilim dalına terminoloji bilim dalı denir. Tıp alanına giren bilimlerin de kendine özgü terimleri vardır. Bunlara tıp terimleri ya da tıbbi terimler denir. **Tıbbi terminoloji** bilim alanı tıp terimlerini kendine konu alır.

Anatomi, diğer tıp bilim dalları için temel bilim dalıdır. Bu nedenle, tıp bilimleri içinde terimlerini ilk belirleyen bilim dalı, anatomi olmuştur. Tıp terimleri Latince ya da Grekçe'dir. Bu iki dilden köken alan terimler, farklı dillerde bazı değişiklikler gösterebilirler. Bu değişiklikler kullanılan dildeki söyleyiş biçimine göre olmaktadır. Ses ve harf düşmeleri ile eklenmeleri görülür. Bu tür geçişlere transkripsiyon denir.

1.1. Temel Tanım ve Terimler

1.1.1. İnsanın Yapısına İlişkin Temel Tanım ve Terimler

Vücut, yer ve komşuluk tanımlamaları için bölgelere ayrılmıştır. Bu bölgeler önemlidir. Bunların bilinmesi bir hastalığın, bir organın ve bir oluşumun ya da bir yerin anlatımında önemlidir. Bu bölgeler şunlardır:

Regio capitis: Baş bölgesi
Regio facialis: Yüz bölgesi
Regio pectoralis: Pektoral bölge, göğüs ön yüz bölgesi.
Regio abdominalis: Karın bölgesi, daha çok karın ön duvar bölgesi anlaşılır.
Regio epigastrica: Epigastrik bölge, karın boşluğunun en üst kısmı. Göğüs kemiğinin alt kısmı.
Regio hypogastrica: Hipogastrik bölge, göbeğin alt kısmı.
Regio hypochondriaca: Hipokondrik bölge, karının sağ ve sol yanlarındaki kısım.
Regio umbilicalis: Umbilikal bölge, göbek bölgesi
Regio pubica: Pubik bölge, çatı kemiğinin üstündeki kısım.
Regio inguinalis: İnguinal bölge, kasık bölgesi
Regio perinealis: Perinal bölge
Regio dorsalis: Karın ve göğüs boşluklarının arka duvar bölgesi. Üst kısımlarına sırt denir.
Regio glutealis: Gluteal bölge, kalça bölgesi
Regio deltoidea: Omuz bölgesi
Canalis inguinalis: Kasık kanalı, inguinal kanal
Thorax: Göğüs boşluğu
Abdomen: Karın boşluğu
Axilla: Koltuk altı çukurluğu
Brachium: Kol
Antebrachium: Ön kol.
Cubitus: Dirsek.
Olecranon, ancon: Dirsek.
Fossa cubiti: Dirsek ekleminin önündeki sığ çukurluk.
Manus: El
Carpus: El bileği.
Metacarpus: El tarağı.
Digitus: Parmak
Dactylus: Parmak
Pelvis: İki kalça kemiği ile sağrı arasındaki boşluk. Karın boşluğunun devamıdır.
Femur: Uyluk. Femoral bölge, kalça ile diz arasındaki kısım.
Genus: Diz.
Fossa poplitea: Diz ardı çukurluğu.
Crus: Bacak.
Pes, pedis: Ayak.
Podos: Ayak.
Tarsus: Ayak bileği.
Metatarsus: Ayak tarağı.

1.1.2. Hastalıklara İlişkin Genel Bilgiler ve Sınıflandırılması

Sınıflandırma, açık veya kapalı sıralama prensipleriyle bir alandaki nesnelere sıralanmış şeklidir. Burada karşımıza çıkan sınıflar belirlenen amaca bağlı olarak tasarlanır. Sınıflandırma önceki bilgiye dayandırılır ve böylece bilginin yayılımı için bir anahtar oluşturur.

Sınıflandırmada soyağacı prensibine göre sıralama yapılır. Yani “A, B’nin bir çeşididir” şeklinde ifade edilebilir. Örneğin; pnemoni bir akciğer hastalığı çeşididir, başka bir ifade ile de pnemoni geniş kapsamlı akciğer hastalıkları kavramının içindedir.

Sınıflandırma, aynı zamanda elde ettiğimiz verilerimizdir. Böylece bir sınıflandırmayı başka bir alandan toplanan verilerle karşılaştırma imkanımız vardır. Örneğin; bir hastanede yaşa göre dağılımı yapmak istersek, aşağıdakine benzer bir gruplandırma yapabiliriz.

- Bebekler: 0-3
- Çocuklar: 4-12
- Gençler: 13-18
- Yetişkinler: 19-64
- Yaşlılar: 65+

Yukarıdaki örnekte tek kriter yaşı. Bazı sınıflandırmalarda birden fazla sınıflandırma kriterleri kullanılır, bu durum daha da karmaşık yapıya sahiptir. Örneğin; hastalık sınıflandırması için:

- Anatomik yerleşimi
- Etiyolojisi
- Morfolojisi
- Disfonksiyonu

Bu maddelerin herbiri farklı sınıflandırma yapmak için kullanılır. Bu sıralamalar yapılan sınıflandırmanın eksenini oluşturur ve farklı sınıflandırmalarda kullanabilme imkanı sağlar. ICPC’ye (International Classification of Primary Care) göre teşhisler organ sistemleri ve bulgu kodlarına göre olmak üzere iki eksen doğrultusunda yapılır.

Sınıflandırmada ortak dil problemi nasıl aşılır?

Tıptaki temel problemlerden biri, aynı kayıdın bile ortak dille ifadesinin güçlüğüdür. Bu problem sınıflandırmada bariz ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar bizler kendi aramızda latince tıpta ortak dili sağlıyor desek de; iş kayda geldiğinde bu durum farklılaşmaktadır. Eş anlamlılar sözlüğü (thesaurus) ve kavramların kombinasyonlarıyla (konsept) çözümler bulunmuştur. Sınırlama yapılmadan her iki kaynak da sistem içinde çalıştırılır.

1933’te Newyork Academy of Medicine, tıbbi terimlerin “Standart Classified Nomenclature of Diseases” başlığıyla database’ini oluşturdu. 1961’de bu görevi The American Medical Association üstlendi, 1965’ten itibaren ise American College of Pathologist “Systematic Nomenclature of Pathology” (SNOP) adını vererek bayrağı devraldı. SNOP geliştirilerek “Systematized Nomenclature of Human and Veterinary Medicine” (SNOMED) adını aldı.

Sınıflandırma ve Kodlama Problemleri

Sınıflandırma ve kodlama problemleri ayrı değerlendirilir. Çünkü sınıflandırma problemleri kavramların yazılması ile ilgilidir. Kodlama problemleri ise teknik destekle ilişiktir. Bu destek özel durumlarda kodlamayı yapan personele yardım sağlamak için kullanılır.

Kodlar

Birçok sınıflandırmada sınıflar kodlar yardımıyla oluşturulur. Kodlar sayısal, alfabetik veya her ikisi birden olabilir.

Sayısal kodlar: Sayısal kodları sayı dizileri oluşturur. Yeni bir unsur ilave edileceği zaman bir sonraki sayının kodu verilir. Bu, büyük kolaylıktır.

Sayıların yerleştirilmesindeki esneklik ile hastaya özel bilgilerin saklı kodlarla oluşturulması mümkündür.

Bazı sınıflar için belli diziler ayırarak, farklı sınıflandırmalar bir araya getirerek “sınıflar kümesi” oluşturulabilir.

Akrostiş kodlar: Akrostişler (hani şu lisede yazdığımız şiirlerde ilk harflerin alt alta okunması) bölümlerin adlarını hatırlatan bir veya birkaç karakter ile oluşturulur. Fakat tüm maddeler için bu kodu üretmek çok uzun ve yorucu bir iş olacaktır. Bu nedenle bu kodlar sınırlı sayıda bölümler için kullanılır. Örneğin; hastane departmanı belirtirken KBB (Kulak Burun Boğaz) gibi...

Hiyerarşik kodlar: Hiyerarşik kodlar, sınıflandırmadaki herangi bir detaya inildikçe (dallandıkça) sınıfın kendi koduna yeni karakterlerin eklenmesiyle oluşan kodlamadır. Böylece yakın sınıfların birbiriyle olan hiyerarşik ilişkisini kodlardan anlayabilme imkanı doğacaktır.

Yan yana kodlar: Bu kodlar parçalardan oluşan birleşik kodlardır. Herbir parça sınıftaki başka bir bölümü temsil eder. Örneğin; ICPC’de teşhissel kod ona ait bir karakterle temsil edilir. “N” ile başlayan her bölüm sinir sistemi ile ilgilidir gibi...

Kombinasyon kodlar: 100 anatomik yapının 20 farklı görevle, 10 farklı araçla, 5 ayrı amacı gerçekleştirecek bir sınıflandırma yaptığımızda 100.000 sınıf ve koda ulaşırız. Anlaşılacağı üzere yapı, görev, araç ve amaç gibi unsurların sınıflandırmasına dayanan kodlardır.

Kuvvetlerin toplanmasıyla oluşan kodlar: Bu sınıflandırmada başlık ve sınıflar için sadece 2’nin kuvvetleri toplanır.

- 2⁰ : 1 Sigara içen / 0 içmeyen
2¹ : 2 aşırı kiloda / 0 normal kiloda
2² : 4 artan kolesterol / 0 normal kolesterol

3 risk faktörü sıralandığında 7 tane bileşen elde edebiliyoruz. Sigara içen, şişman fakat kolesterolü düşük bir kişi 3 koduyla temsil edilirken; sigara içmeyen, aşırı kilolu ve kolesterolü yüksek kişi ise 6 kodu ile ifade edilir.

Taksonomi

Bu terim ortaöğrenim öğrencilerine hiç de yabancı değildir. Bizlere canlıların sınıflandırılması taksonomi olarak öğretilmiştir. Yaratıcısı Linnaeus'tur. Taksonomi sınıflandırmanın teorik kısmıdır. Sınıflandırma bilimi olarak ifade ettiğimizde son halini almış bir sınıflandırma şemasına da taksonomi deriz yani yaptığımız işin bilimsel adıdır.

Nosoloji

Hastalıkların sınıflandırılması bilimidir. Bunun yanında semptom, sendrom, bozukluk ve yaralanmaları da içerdiği için teşhissel terimlerin sınıflandırıldığı bilim kavramı içine de dahil edilebilir.

Nosoloji, hastalıkları açıklayan Nosografi'den ayrılır. Hastalığın açıklanması ve tanımı arasındaki fark şudur: Hastalığın tanımı, sadece hastalığın gerekli özelliklerini içerir oysa açıklaması, birbiri arasında ilişkide bulunan karakteri de verir. Bu yüzden Romatoid Artrit'in ARA'ya (American Rheumatism Association) göre sınıflandırma kriteri aşağıdaki 7 maddeden en az dördünün yerine getirilmesi ile sağlanır:

- Sabah sertliği
- Mafsallarda 3 veya daha fazla bağlantı
- Artritlerde el bağlantısı
- Simetrik artritler
- Romatoid noduller
- Serum romatoid faktörü
- Tipik radyografik değişiklikler

Bu maddeler kesin olmayan açıklamalardır. Ancak belli şartlarda hastalığa ait bir şüphenin işareti olabilirler. Bu tür tanımlamalar polythetic tanımlama olarak adlandırılır. Açıkçası ARA tıp biliminin yabancı olduğu bir sınıflandırmaya geçmiştir. Ancak bu sınıflandırmaya ICD, SNOMED ve DSM (Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders) gibi sınıflandırıcı alanlarda ilgi duymakta olduğu belirtilmiştir.

Sınıflandırma Sistemleri

ICD Uluslararası Hastalık Sınıflandırması

Daha önceki bölümlerde de ifade ettiğimiz gibi ICD (International Classification of Diseases) hasta kayıtları ve sınıflandırma denince ilk akla gelendir. İlk kez 1900 yıllarında basılan bu sistem, her 10 yılda bir güncellenmiş, yenilenmiştir. En yeni baskısı ise 1992'de hazırlanan ICD-10'dur. Bu işin sorumluluğu dünya sağlık teşkilatındadır (WHO) Bununla birlikte şu an kullanılmakta olan çoğu kayıt sistemi halen ICD-9'a yada onun modifikasyonuna dayanır. Bu modifikasyon daha ayrıntılı kodları içeren ICD-9-CM'dir. ICD üç basamaklı kodların core sınıflamasını içerir. İsteğe bağlı olarak bir basamak daha ilavesi ile bir seviye ileri kod oluşur. Her seviyede 0-7 arasındaki sayılar detayı belirler, 8 ise diğer durumlar için kullanılır, 9 da tanınmayan kodları temsil eder.

Code	Disease
001-139	Infectious and parasitic diseases
007-009	Infectious diseases of the digestive tract
003	Other Salmonella Infectious
003.0	Salmonella gastroenteritis
003.1	Salmonella Septicemia
003.2	Localized Salmonella Infections
003.20	Localized Salmonella Infection, Unspecified
003.21	Salmonella Meningitis
003.22	Salmonella Pneumonia
003.23	Salmonella Arthritis
003.24	Salmonella Osteomyelitis
003.29	Other Localized Salmonella Infections
003.8	Other Specified salmonella Infections
003.9	Salmonella Infections, Unspecified

Bir Orjinal ICD-9 Örneği

Temel olarak ICD'nin kullanım amacı teşhissel terimlerin oluşturulması içindir; fakat ICD-9 ve ICD-10 tıbbi terimlerin daha geniş bir küme içerisinde incelenmesini sağlar. Örneğin ICD-9'da "V" ile başlayan kodlar kişinin sağlık durumu ile ilgili karşılaşabileceği riskleri veya diğer faktörleri ifade eder. "E" ile başlayan kodlar ise ölümün external nedenlerini kodlamak için kullanılır.

ICD-9 ve ICD-10'da hastalıklar gruplara ayrılarak kodlanmıştır. Örneğin ICD-9'da 001-139'a kadar olan kodlar, enfeksiyöz ve paraziter hastalık kodlarıdır. ICD-10'da kodlar yeniden numaralandırılır ve A ya da B harfleri ile başlayan kodlar olarak genişletilir. Mesela tüberküloz ICD-9'da 010-018 arası kodlarda yer alırken ICD-10'da A16-A19 arasında yer almaktadır.

ICPC Uluslararası Temel Sağlık Hizmetleri Sınıflandırması

WONCA (The World Organization of National Colleges, Academies and Academic Associations of General Practitioners / Family Physicians), Dünya Ulusal Akademiler ve Pratisyenler Birliği ICD-9'u kabul etmemiş ve kendi sınıflandırma sistemini ortaya çıkarmıştır. Bu sınıflandırmanın kod sayısı daha küçüktür. Ama sadece teşhisleri kodlama için kullanmaz, tedavi, terapi, laboratuvar testleri içinde kodlar içerir. Böylelikle elle kod girmeden sistemin ilaç, reçete modunu otomatik olarak jenerik koda depolar.

ICPC (International Classification of Primary Care)'de WONCA doğrultusunda oluşturulmuş bir sınıflandırmadır. İki eksenenden oluşur. Birincisi vücut sistemleridir. Bu bir harf ile kodlanır. Diğeri ise bileşenler adıyla iki basamakta kodlanır. Örneğin, teşhissel pnemoni R81 ile ifade bulur (R: Respiratory tract, 81: Diagnostic component).

DSM Zihinsel Rahatsızlıklar için Tanısal ve İstatistiksel Rehber

Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından oluşturulan DSM (Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders), uzman bir koddur. 1952'de ilk kez DSM-I oluşturuldu. DSM-II'nin gelişiminde ICD-8'e dayanak oluşturuldu. Her iki sistem 1968 yılında etkin ve verimli hale getirildi. DSM-IV, ICD-10 nun gelişimi ile koordine edildi.

DSM aynı ICD serisi gibi zamanla geliştirilmiştir. Burada sınıflandırma yapılırken temel kriter olarak psikiyatri öngörülümüştür. ICD-10 ile birlikte hazırlansa da etiyolojik ve patopsikolojik süreçler sadece ruhsal rahatsızlıklar için vardır.

DSM sınıflandırma sisteminde yer alan 5 eksen şu şekildedir:

- Klinik sendromlar
- Kişiliğe ilişkin rahatsızlıklar ve özel gelişim bozuklukları
- İlgili fiziksel ortam
- Psişik baskı şiddeti
- Tüm psikolojik süreç, fonksiyonlar

SNOMED (Tıp ve Veteriner Hekimlikte Sistematik Terminoloji)

SNOMED (Systematized Nomenclature of Human and Veterinary Medicine) bir hastalığın birçok durumunun kodlanmasına izin verir. İlk kez 1975'te yayımlandı ve 1979'da gözden geçirildi. Şu anki versiyonun adı SNOMED International'dır. SNOMED çok eksenli bir sistemdir. SNOMED-II 7 eksene sahipken SNOMED International, 11 eksene sahiptir. Bu eksenlerin her biri bütün hiyerarşik sınıflama sistemini düzenler.

Örneğin hastalık kodu D-13510 olan bir teşhis (Pneumococcal pneumonia) aşağıdakilerin kombinasyonu ile eşdeğerdir:

- T- 28000 (Topografi: Akciğer)
- M-40000 (Morfoloji: Şişlik, kızarıklık)

L- 25116 (Canlı organizma: Streptococcus pneumoniae)

Mesela tüberküloz (D-14800), akciğer (T-28000) + granulom (M-44000) + Mycobacterium tuberculosis (L-21801) + ateş (F-03003) olarak adlandırılabilir. Bununla birlikte bu karışıklığa yol açabilir, bilindiği üzere tüberküloz sadece akciğerde bulunmayabilir.

Herhangi bir SNOMED terimi başka bir SNOMED terimi ile birleştirilebilir. Bu, aynı bilginin birkaç yolla aktarılması anlamına gelir. Bu geçerli bir birleşme olsa dahi her oluşan kombinasyonun anlamlı olduğu söylenemez. Bu serbestlik birçok anlamsız kodun doğmasına neden olmuştur. Ne yazık ki bu kodların doğruluğunun bilgisayar yardımıyla kontrolü mümkün değildir.

<u>Eksen</u>	<u>Tanım</u>	<u>Tanımlama</u>
T	Topografi	Anatomik terimler
M	Morfoloji	Hücrel, dokusal, organsal değişiklikler
L	Canlı organizmalar	Bakteriler ve viruslar
C	Kimyasallar	İlaçlar
F	Fonksiyonlar	Semptomlar
J	Meslek	Mesleği tanımlayan terimler
D	Teşhis	Tanusal terimler
P	Prosedürler	Yönetmel, tamsal, tedavi ile ilgili prosedürler
A	Fiziksel ajanlar, Güç ve aktiviteler	Hastalığa ilişkin aktiviteler
S	Sosyal çevre	Sağlığa ilişkin sosyal koşullar
G	Genel	Dizinsel bağlantı ve özellikler

SNOMED International'da yer alan 11 eksen

ICD-O (Onkolojik ICD)

1976 yılında Dünya Sağlık Teşkilatı ICD-O (International Classification of Diseases for Oncology)'nun ilk baskısını yayımladı. Bu yayından öne geniş bir alan taraması ve testi uygulandı, tüm bunlar da ICD-9'a dayandırıldı. 1990'da ise ICD-10 genişletilerek kullanıldı ve bir morfoloji ile 4 haneli kod oluşturuldu. Böylelikle SNOMED ve SNOMED International'da yer alan eksenler adapte edildi. ICD-O kanser kayıtlarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

CPT (Güncel Prosedürel Terminoloji)

CPT (Current Procedural Terminology) Amerika'da kullanılan başka bir sınıflandırma sistemidir. Teşhis ve tedavi süresince maliyetle ilgili prosedürleri tanımlayarak kodlama şeması içerir.

ICPM Tıbbi Prosedürlerin Uluslararası Sınıflaması

ICPM (International Classification of Procedures in Medicine) 1976'da Dünya Sağlık Teşkilatınca deneme amacıyla hazırlanmıştır. Tanısal, laboratuvar, koruyucu tedavi, cerrahi, diğer tedavi ve yardımcı prosedürlerdeki bölümleri içine alır. WHO, kullanıcıların katkılarıyla, radyoloji ve ilaçları da içine alan bir genişlemeyi hedeflediyse de bu gerçekleşemedi. Yine de bu çalışma ICD-9-CM ve CCP'de yer alan prosedürlerin kaynağını oluşturdu. Güncellenmiş ICPM Almanya ve Hollanda'da parasal ve idari işlemlerde zorunlu olarak kullanılmaktadır.

RCC (Read Klinik Sınıflandırması)

RCC (Read Clinical Classification) 1980'lerin başında James Read tarafından geliştirildi ve NHS tarafından benimsendi. RCC özellikle bilgisayar destekli hasta kaydı için oluşturulmuştur. Bu nedenle hasta kaydı ile ilgili tüm terimlere ulaşabilmeyi hedefler. Sınıflandırma hiyerarşik bir yapıya ve 5 basamaklı kodlamaya sahiptir. Böylelikle 650 milyondan fazla alfanümeric olası core elde edilebilir. RCC yaygın olarak kullanılan ICD-9, ICD-9-CM, OPCS-4, CPT-4 ve DRGs (Diagnosis-Related Groups) ile aynı doğrultuda yer alır.

ATC (Anatomik Terapik Kimyasal Kod)

ATC (Anatomic Therapeutic Chemical Code) ilaçların sistematik ve hiyerarşik sınıflaması için geliştirilmiştir. 1970'lerde Norveç İlaç Deposu üç aşamalı anatomik ve terapik sınıflandırma sistemi geliştirmiş ve daha sonra iki kimyasal aşama daha eklenmiştir. Daha sonra WHO'nun ilaç kullanımı araştırma grubu bunu standart olarak kabul etmiş ve geliştirilmesi sorumluluğunu almıştır.

Hiçbir kodlama ve sınıflandırma sistemi, kullanıcının tüm ihtiyaçlarına karşılık verememektedir. ATC için ifade edilen avantajlar şu şekildedir:

- Üretilen bir ilacın etken maddesini, etkileşimini ve uygun dozunu açıklar.
- Pek çok sistemin içermediği terapik ve kimyasal açıdan olaya yaklaşır.
- Hiyerarşik yapısı mantıksal bir gruplamayı gözetir.
- WHO tarafından kabul görmüştür.

Sayılabilecek dezavantajları ise bileşik ürünleri, dermatolojik preparatları ve lokal hazırlanan uygulamaları içermemesidir.

Bazı ülkelerin ulusal ilaç veritabanları her ilaç ürünü için genellikle ATC kodunu içine alır. Bu da eczane enformasyon sisteminde alternatif ilaç seçimine yardımcı olur. Karar destek sistemleri, ilaç etkileşimleri ve dozaj kontrolü imkanını da enformasyon sisteminde bulundurur.

MeSH (Medikal Konu Başlıkları)

MeSH (Medical Subject Headings) Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesi (NLM) tarafından geliştirildi. Tıp literatürünün indexlenmesi amacıyla kullanılmaktadır. MeSH' de aynı kavramı geniş açıdan ve dar açıdan izleyebilmek mümkündür. Mesela pnemoni, hem akciğer hastalığı olarak hem de solunum sistemi hastalığı olarak adlandırılmıştır.

DRG (Teşhisle İlişkili Gruplar)

DRG (Diagnosis Related Groups) ICD-9-CM kodlarına ve ICD-9'da yer almayan diğer faktörleri içerir. ICD kodlarını; gruplara, tedavinin maliyetine ve hastanede kalış süresine dayandırır. DRG de bakımın, hizmetin götürülmesi ile ilgili faktörleri içerir. Bu nedenle bütçelemeye DRG söz sahibidir.

1.2. Tıbbi Terimleri Meydana Getiren Öğeler

1.2.1. Kökler

Kök bir sözcüğün anlamı ve yapısı bozulmadan, daha küçük parçalara ayrılmayan, türememiş ancak kendisinden yeni sözcükler türetilebilen türetme eki almamış sözcükler olarak tanımlanır. Kök, terimin kaynağıdır. Bir terimde birden çok kök kelime olabilir. Örnek: Gastric teriminin kökü gastr kelimesi Türkçe mide anlamına gelir.

1.2.2. Sonekler

Terimlerin sonuna eklenir. O nedenle her terimde bir tane olmaktadır. Örneğin; gastr/itis: Mide iltihabı. Buradaki –itis soneki “iltihap” anlamını verir. Gastr/ic: Mideyle ilgili, -ic soneki ise “ilgili, ait” anlamındadır.

1.2.3. Önekler

Terimin başında bulunur. Bir tane olur. Örnek: Epi/gastr/ic: Burada önek-epi'dir. Üst, yukarı anlamındaki bu önek, kök sözcüğe –ic sonekiyle “midenin üst ya da yukarı bölgesiyle ilgili” anlamını kazandırır.

1.2.4. Kaynaştırma Ünlüsü

Genelde kaynaştırma ünlüsü (o) harfidir. Ancak (e), (a), (i) gibi ünlü (sesli) harfler de kaynaştırma ünlüsü olarak kullanılabilir. Kaynaştırma ünlüsü; kök sözcüğü, soneke ya da iki kök sözcüğü birbirine bağlar. Örnek: Cardi/o/gram. Burada cardi kök sözcüktür. (o) kaynaştırma ünlüsüdür. –gram ise sonektir. Burada (o) kaynaştırma ünlüsü kök sözcüğü soneke bağlamıştır. Electr/o/cardi/o/gram terimdeki ilk kaynaştırma ünlüsü iki kök sözcüğü birbirine bağlamıştır. Sonekin baş harfi bir ünlü harf ise bu (o) sesli harfi kalkar.

Çok seyrek de olsa (e) kaynaştırma ünlüsü olur. Örnek: Subcutan/e/ous.

1.2.5.Birleşik Kök

Bir kök sözcüğün kaynaştırma ünlüsüyle birlikte olan şekline birleşik kök denir. Örnek: Cardi/o/gram. Burada cardio birleşik formdur; çünkü, /cardi/ köküyle /o/ kaynaştırma ünlüsü birleşmiştir.

Tıbbi terminolojide terimleri öğrenirken üç ana noktaya dikkat edilmelidir.

- Terimlerin yapısal ayrışımı: Burada amaç, karmaşık görülen terimleri basite indirgeyerek ayrıştırmak ve anlamaktır. Bunun için bazı yöntemler kullanılır. Terimler basit parçalara ayrılır. Bu yolla çok uzun ve karmaşık terimler anlaşılır hale gelir.

Örnek:

Gastroenterologia(gy) gastr/o/enter/o/logia(gy)
Gaster: Kök= Mide.
O: Kaynaştırma Ünlüsü.
Enter: Kök= Bağırsak.
Logia(gy): Sonek= Bilim.

Buna göre gastroenterologia terimi, “mide ve bağırsakları inceleyen bilim dalı” anlamını taşır, gastroenteroloji olarak okunur ve söylenir.

Genelde (o) kaynaştırma ünlüsü kökle sonek arasında olur. Ancak bazen, sonek ünlü harfle başlarsa buradaki kaynaştırma ünlüsü düşer, Hepatic teriminde böyle olmuştur. Sonek olan (ic)’in başında (i) ünlüsü olduğu için (o) kaynaştırma ünlüsü düşmüştür. Öte yandan bazı birleşik terimlerde (o) kaynaştırma ünlüsü iki kök arasında korunur.

Özetle söylemek gerekirse, tıp dilindeki terimler ayrıştırılırken üç önemli kural uygulanır:

- Sonekten geriye gidilerek terimdeki köklerin anlamları öğrenilir.
- Sonek sesli harfle başlıyorsa, sonekten önceki (o) kaynaştırma ünlüsü düşürülür.

Örneğin, Gastroic değil gastric olarak yazılır ve okunur. Mideye ait, mide ile ilgili anlamındadır.

- Kaynaştırma ünlüsü olan (o) harfi iki kök arasında ise yukarıdaki kural uygulanmaz ve (o) kaynaştırma ünlü harfi kullanılır.
- İnsan vücuduna ait olan anatomi, fizyoloji ve klinik bilimlerle ilgili terimler birbirleriyle ilişkilidir. Anlamları araştırılırken bu ilişkilendirmeye başvurulur. Örneğin, hemat/o/logia terimi “kan bilimi” olarak Türkçe’ye çevrilir. Kan ve hastalıklarını inceleyen bilim dalıdır. Burada, terimdeki parçaların anlamından çok, terimin bütünsel anlamı önemlidir. Artık yeni bir terim ortaya çıkmıştır.

- Terimleri doğru yazma ve söylemenin önemi bilinmelidir. Doğru söyleme ve yazma olmazsa sorunlar çıkabilir; çünkü çoğu terimin söylenişi birbirine benzerse de yazımları ve anlamları tümüyle farklıdır.

Örnek: Ileum: İnce bağırsağın bir parçasının adıdır. Ilium: Kalça kemiğinin bir parçasıdır. Bunların söylenişleri benzer, anlamları ise çok farklıdır.

Yanlış yazılan bir terim bazen yanlış ve ilgisiz bir anlam verebilir. Örnek: Hepat/oma: Karaciğer hücrelerinin anormal büyümesiyle gelişen, karaciğer tümörüdür. Hemat/oma: Deri altında kan birikmesiyle oluşan bir tümördür. Burada /p/ ve /m/ harfleri anlamı belirleyicidir.

Bazen de doğru yazılır ve yanlış söylenirse yanlış anlama olur. Örneğin, urethra(uretra) ile ureter(ureter) terimlerinde bu durum olabilir. Uretra, böbrek ile idrar kesesi arası; ureter, idrar kesesi ile idrarın vücuttan dışarı atıldığı dış delik arası idrar yoludur. Burada söyleyiş önemlidir.

1.3. Sinir Sistemi ve Psikiyatrik Hastalıklar

Sinir sistemi işlevsel ve yapısal yönden karmaşık bir yapıya sahiptir. Vücudun bütün sistemleriyle ilgilidir. Onları işlevsel yönden denetler, çalışmalarını normal düzeyde tutar. İçeriden ve çevreden aldıkları uyarıları cevaplandırır.

Sinir sistemi iki bölümdür: 1. Merkezi sinir sistemi. 2. Periferik sinir sistemi. Merkezi sinir sistemini beyin, beyincik ve omurilik; periferik sinir sistemini çevresel sinirler ve ganglionlar (sinir düğümü) oluşturur.

Sinir sisteminin dokuları kendine özgüdür. Burada hücreler arasındaki doku, bağ doku değildir. Bağ doku yerine nöroglia denilen özel doku vardır. Bağ doku, çevresel sinir sistemi organlarında bulunur.

1.3.1. Anatomik Terimler

1.3.1.1. Genel Terimler

Neuron: (Sinir hücresi) Beyin, beyincik, omurilik ve ganglionlarda bulunur.

Neuroglia: Merkezi sinir organlarında nöronlar arasını dolduran ve sinir dokuya özgü bağ doku.

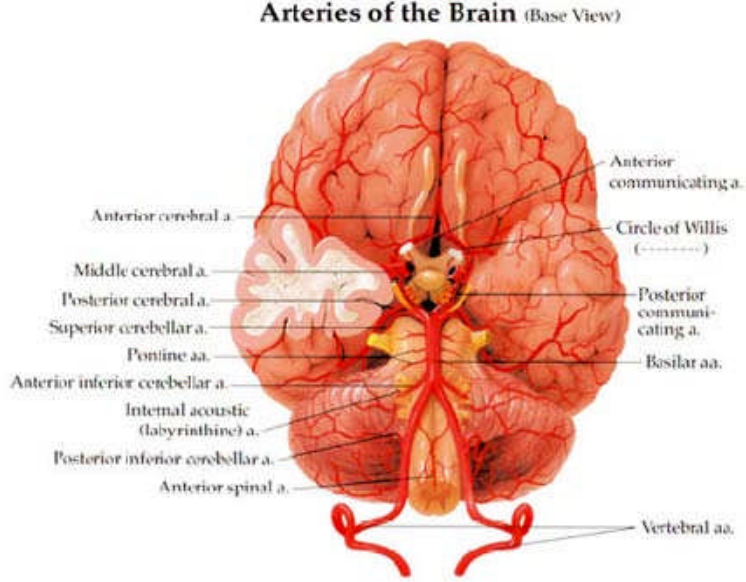
Substantia grisea:(Gri katman) Boz katman Omurilikte dışta, beyin ve beyincikte içte bulunur. Sinir hücreleri bu katmanda olur.

Substantia alba: (Ak katman) Omurilikte dışta, beyin ve beyincikte içte bulunur. Burada glia hücreleri ve sinir hücrelerinin uzantıları görülür.

Dendritum: Sinir hücresinde hücreye ağaç görünümü veren kısa kalın uzantılar. Bunların sayıları birden çok olur ve dallanır.

Synapsis: Uyarıların; bir sinir hücresinden bir sinir hücresine ya da sinir hücresinden bir vücut hücresine geçirilmesini sağlayan bağlantılardır.

1.3.1.2. Merkezi Sinir Sistemi

Şekil 1: Beyin

Cerebrum: Beyin

Cerebellum: Beyincik.

Encephalon: Beyin ve beyincik. İkisine birden verilen isim. Tüm beyin.

Cortex: Beyin ve beyincikte dış katman. Sinir hücreleri bu katmanda bulunur.

Medulla: Beyin ve beyinciğin iç katmanı.

Meninx: Beyin, beyincik ve omuriliğin çevresini saran, koruma amaçlı üç zara verilen isim.

Dura mater: Beyin, beyincik ve omuriliği saran zarlardan en dışta olanıdır. Serttir. Beyin ve beyincikte kafatası kemiklerine yapışık, omurilikte omurlara yapışık değildir.

Arachnoidea: (Örümcek zar) Beyin, beyincik ve omuriliği saran zarlardan ortada bulunan zardır.

Piamater: Beyin, beyincik ve omurilik dokularını saran en iç zardır. Oldukça yumuşaktır.

Medulla spinalis: (Omurilik) Merkezi sinir sisteminin omurga kanalı içindeki bölümü.

Myelon: Omurilik.

Canalis centralis: Omuriliğin ortasında, boyuna uzanan kanal. İçinde beyin omurilik sıvısı bulunur.

Medulla oblongata, bulbus: (Omurilik soğanı) Beyinin omurilikten önceki soğan şeklinde bölümü.

Pons: Omurilik soğanı ile beyin gövdesi arasında kalan bölüm.

Ventriculus: (Karıncık) Beyinde bulunan boşluklar. Dört tanedir. İçlerinde BOS bulunur.

Hemispherium: Beyin yarım küresi.

1.3.1.3. Periferik Sinir Sistemi.

Nervus. Sinir.

Epineurium: Bir sinirde epinöryumdan içeriye doğru sokulan ve siniri sinir teli demetlerine ayıran bağ dokudan bölmeler.

Endoneurium: Bir sinirde her sinir teli çevresini saran çok ince bağ dokudan kılıf.

Neurofibra: (Sinir teli) Sinir hücresine ait akson ve bunu saran kılıflardan oluşur. Sinir telleri bir araya gelerek sinirleri yaparlar.

Ganglion: Merkezi sinir sistemi organları dışında sinir hücresi içeren düğüm şeklindeki oluşumlar. Vücudun belli bölgelerinde bulunur. Sinir hücresi içerir. Sinir hücreleri arasında nöroglia değil doku bulunur.

1.3.2. Semptom Terimleri

Cephalgia: Baş ağrısı.

Vertigo: Baş dönmesi.

Aphasia: Fiziksel yeteneğin olmasına ve kişinin istemesine rağmen, öğrenilmiş amaçlı motor eylemleri yapamama. Merkezi konuşamama hali.

Syncope: Kısa süreli bilinç kaybı, bayılma.

Stupor: Hastanın, ancak şiddetli uyarılarla kısa bir süre için uyanık duruma getirilebildiği tepkisizlik durumu.

Coma: Uyandırılmanın mümkün olmadığı tepkisizlik durumu.

Confusion: Bilinç kaybı ile seyreden nöbet.

Convulsion: Anormal beyin uyarıları sebebiyle kasların istem dışı kasılmaları.

İllusion: (Yanılsama) Çevreden gelen uyarımların yanlış algılanması sonucu oluşan psikotik ve organik ruhsal rahatsızlıklarda görülen belirti.

Hallucination: Olmayan bir çevre uyarımının sanki varmış gibi yaşanması, örneğin kulağa gerçekte olmayan sesler gelmesi gibi, psikotik bir belirti (varsan).

Delirium: İrritabilite, korku, görsel hallüsinasyonlar ve bazen de çevreyle ilişkilerin tam anlamıyla kopması gibi özellikler gösteren bir rahatsızlık.

Anksiyete nevrozu: Birdenbire ortaya çıkan, zaman zaman yineleyen, çoğunlukla bedensel, fizyolojik belirtilerle birlikte olan aşırı kaygı durumudur.

Fobik nevroz: Anlamsızlığı, gereksizliği, mantıksızlığı, yersizliği hasta tarafından kabul edilen; ancak denetlenemeyen, engellenemeyen bir korku durumudur.

1.3.3. Tanı Terimleri

Dementia: (Bunama) Yapısal nöropatolojik değişiklikler nedeniyle oluşan ve kendisini yetenek kaybıyla belli eden, ilerleyici, düzelmesi olanaksız beyin fonksiyon bozukluğu sendromudur.

Alzheimer hastalığı: Demansa yol açan dejeneratif bir hastalık.

Creutzfeld-jakob hastalığı: Bir virüsün neden olduğu demansa giden hastalık.

Paralysis agitans: (Parkinson hastalığı) Orta yaşta gelişen ilerleyici bir sinir sistemi hastalığı. Bu hastalığın klinik bulguları arasında monoton ses, ellerin titremesi, yüzün anlamını yitirmesi gibi bulgular yer alır.

Hydrocephalus: Beyin ventriküllerinde normalin üzerinde sıvı toplanması.

Microcephalus: Başın normalden küçük olması.

Amnesia: Hafıza kaybı, unutkanlık.

Obsesif-kompulsif: Nevroz Düşünce ve mantık düzeyinde ortaya çıkan, anlamsızlığı, gereksizliği, yersizliği, hasta tarafından kabul edilen, hastanın irade ve isteği dışında inatçı biçimde sürekli olarak yineleyen takıntılı düşünce ve davranışlar.

Hysteria. Genellikle benliği olgunlaşmamış olanlarda, çatışmalardan kaynaklanan, bastırılmış, denetlenmiş, engellenmiş, ertelenmiş duygu ve düşüncelerin bedensel ya da ruhsal belirtilerle açığa çıkan bir nevrozudur.

Hypochondriasis (Hastalık hastalığı). Kişinin sürekli bir biçimde sağlığı hakkında aşırı kaygılanması, kendinde gerçekte olmayan hastalıklar görmesi ile belirgin ağır bir psikonevroz türüdür.

Conversion: Kişinin iç dünyasındaki bir çatışmayı simgesel bir biçimde dışa vurmasına yol açan, bedeninde ortaya çıkan duygusal veya hareketsetel işlevlerinde bozulmadır.

Depression: (Ruhsal çöküntü) Üzüntü ve enerji azalması, yorgunluk ve umutsuzluk belirtilerinin yanı sıra kişinin benlik saygısının azalması ve suçluluk duygularının görüldüğü, ileri şekilde psikotik düşünce bozukluklarının ve intiharların tabloya eklendiği bir duygu durum bozukluğudur.

Mania: Aşırı neşelenme, hareketlerde ve enerjide artış, gerçeği değerlendirme yetisinde bozulma gibi, belirtilerle seyreden depresyonun karşıtı bir duygu durumu bozukluğudur.

Schizophrenia: Ruhsal işlevlerin hemen tamamının büyük ölçüde hasara uğradığı, kesin nedeni ve tedavisi henüz bulunamamış olan ağır bir psikotik hastalık.

Psychosis: Hastanın gerçeği değerlendirmesinde, düşünce içeriğinde, duygulanım, algılama ve davranışlarında ileri derecede bozulmalar yapan ağır ruhsal hastalıklara verilen genel addır.

Psychoneurosis: Hastaların gerçeği değerlendirmesinin ileri derecede bozulmadığı, yaşama sınırlı da olsa uyum gösterebildiği anksiyete, obsesif-kompulsif bozukluk ve fobik bozukluk gibi psikiyatrik rahatsızlıklara verilen genel addır.

Epilepsia: (Sara) Beyin fonksiyonunun kısa süren krizler şeklindeki, tekrarlayan hastalığı. Birdenbire ortaya çıkan ve kısa süren kriz sırasında bilinç değişiklikleri, aşırı hareketlilik, duygusal olaylar ve uygunsuz davranışlar görülür.

İnsomnia. Uykusuzluk.

Narcolepsy: Tekrarlayan uyku nöbetleri. Uyku hastalığı.

Hypertensive encephalopathy: Şiddetli hipertansiyonlu hastalarda kendini baş ağrısı, konfüzyon veya stupor ve konvülsiyonla belli eden akut veya subakut durum.

Intracerebral hemorrhage: Beyin dokusu içine kanama.

Meningitis: Beyin ve omurilik zarlarının iltihabı.

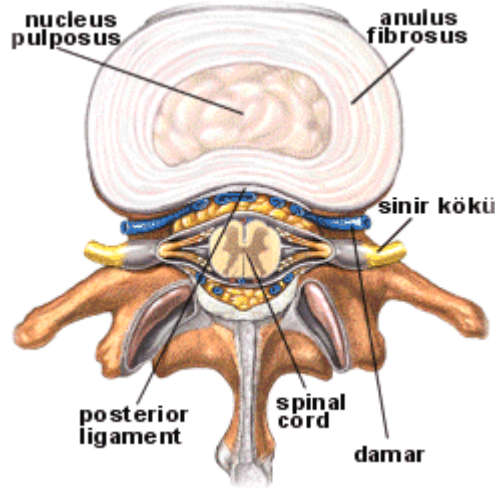
Myelitis: Omurilik iltihabı.

Poliomyelitis: (Çocuk felci) omurilik gri maddesinin iltihabı, daha çok çocuklarda görülen ateş, baş ağrısı, kas ağrıları, bulantı, kusma ile aniden başlayıp ağır şekillerde kaslarda atrofi ve felce uzanan virutik hastalık.

Polioencephalitis: Beyin gri maddesinin iltihabı.

Poliomyelencephalitis: Beyin ve omurilik gri maddelerinin iltihabı, poliomyelit ve polioensefalitin birlikte oluşu.

- Encephalitis:** Beyin iltihabı.
Encephalomyelitis: Beyin ve omuriliğin iltihabı.
Cerebral abscessus: Beyin absesi, beyin dokusu içerisinde kapsüllü bir irin birikimi.
Neuritis: Sinir İltihabı.
Encephalopathy: Beyin dokusunda dejeneratif değişikliklerle belirgin herhangi bir hastalık.
Disc hernia: Bel fıtığı.

Şekil 2: Bel fıtığı disk hernisi

Multiple sclerosis: Beyinde ve omurilikte yaygın demiyelinizasyon plaklarının bulunmasıyla özellik kazanan ve yavaş yavaş ilerleyen bir merkezi sinir sistemi hastalığı.

Tremor: (İstem dışı titreme) Vücudun bir veya birkaç bölümünde görülen ve fonksiyonları birbirinin karşıtı olan kasların sırayla ve ardı ardına kasılmaları nedeniyle meydana gelen istem dışı hareketler.

Cerebral palsy: Beyin felci.

Plegia: Felç.

Monoplegia: Bir ekstremitenin felç olması.

Hemiplegia: Vücudun bir yarısını etkileyen felç.

Paraplegia: İki bacağı tutan felç.

Quadriplegia: Dört ekstremitede görülen felç.

Syringomyelia: Omurilik veya beyin sapında içi sıvı dolu bir nöroglia boşluğunun bulunması.

Tabes dorsalis: Omuriliğin arka kordonunun ve buradaki duyu yollarının yavaş fakat ilerleyici dejenerasyonu.

Trigeminal neuralgia: Nervus trigeminusun dağıldığı alanlarda birdenbire ortaya çıkan kısa süreli, çok şiddetli, batma tarzında ağrı.

Bell's paralysis: Birdenbire ortaya çıkan tek yanlı, idiyopatik yüz felci.

Peripheral neuropathy: Çevresel sinirlerde fonksiyon bozukluğu yapan patolojiler.

Muscular dystrophy: Sinir dokularının bozulmasına ait herhangi bir kanıt olmaksızın yalnızca kas liflerinin ilerleyici bir şekilde dejenerasyonu ve dermansızlıkla özellik kazanan bir grup kalıtsal hastalık.

Myasthenia gravis: Daha çok, sinirlerini kafa çiftlerinden alan kaslarda görülen kas yorgunluğu ve güçsüzlüğü ile özellik kazanan sinir-kas kavşağı hastalığı.

1.3.4. Ameliyat Terimleri

Craniotomy: Kafatasının açılması.

Ganlionectomy: Ganlionun ameliyatla alınması.

Neurectomy: Sinirin ameliyatla alınması.

Neurotomy: Sinirin kesilmesi.

Neurorrhaphy: Kesik sinirin dikilmesi.

Neurolysis: Travma ya da iltihabi nedenle çevre dokulara yapışan bir sinirin cerrahi girişimle serbest duruma getirilmesi.

Neuroanastomosis: Sinir lifleri arasında cerrahi olarak birleşme sağlama.

Cerrahi dekompresyon: Sinire baskı yapan oluşumun çıkarılması veya uzaklaştırılması.

1.4. Endokrin Sistem Terimleri

Endokrin sistem, iç salgı yapan organlar topluluğudur. Bu organların bir kısmı birbirini etkileyerek çalışır; diğerleri de bağımsız işlev yaparlar. Bağımsız çalışanlara örnek olarak pankreas içindeki Langerhans adacıkları gösterilebilir. Etkileşim içinde olanlar, hipofizden etkilenenlerdir. Bunlar tiroit, böbrek üstü bezi vb. dir.

Endokrin sistem organlarının salgılarına hormon denir. Hormonlar, doğrudan kana verilir. Hormon, çevredeki kapillerler içindeki kana geçirilir. Dış salgı bezlerinden farkları, kanallarının olmayışdır. Vücutta bazı iç salgı yapan hücreler toplulaşarak organ yapmamışlar. Bu hücreler vücutta yaygın şekilde bulunur. Bunlara DNES (diffuz nöroendokrin sistem) hücreleri denir. Bu hücreler mide, bağırsaklar ve solunum yollarında çok görülür. Salgıladıkları hormona “doku hormonu” denir. Doku hormonu, çevredeki doku sıvısı içine verilir ve çevre hücreleri etkiler. Bu tür etkilemeye parakrin etki denir.

Kana verilen hormon, uzak bir yerdeki bir organ ya da hücreyi etkiler. Buna endokrin etki, etkilediği organ ya da hücreye de hedef organ (target organ) denir.

1.4.1. Anatmik Terimler

Gl. Throidea: (Tiroit bezi) Boyunda, soluk borusuna yapışık olarak bulunan bez. Kalkana benzediği için kalkan bezi de denir.

Capsula fibrosa: Fibröz kapsül. Tiroiti saran bağ dokudan kapsül.

Stroma: Tiroit bezi dokusu içindeki bağ doku kısmı.

Parenchyma: Tiroit bezinde salgı yapan hücrelerin oluşturduğu bölüm. Bezin işlevsel kısmı.

GII. Parathyroidea: (Paratiroit bezleri) Tiroit bezinin arkasında bulunan dört küçük bez.

Hypophysis: Kafatası içinde beynin alt yüzünde, hipotalamusa bağlı bez.

Adenohypophysis: Hipofiz bezinin arka lobu.

Follikülleri stimule eden (uyaran) hormon: Hipofiz bezinin ön lobundan salgılanır. Ovaryumda follikül hücrelerini etkileyen hormon. Erkeklerde testisteki spermium ana hücrelerini etkiler.

Lüteinleştirici hormon: Hipofiz bezinin ön lobundan salgılanır. Kadında ovaryumdaki korpus luteum hücrelerini etkiler ve progesteron hormonu salgılamalarını sağlar. Erkeklerde testis bağ dokusu içindeki Leydig hücrelerini etkiler ve testosteron hormonu salgılamasını sağlar.

Adrenokortikotrop hormon: Hipofiz bezinin ön lobundan salgılanır. Böbrek üstü bezinin korteks katmanını hücrelerini etkiler.

Laktajenik hormon: Hipofiz bezinin ön lobundan salgılanır. Süt salgılamasını hızlandırır.

Oksitosin: Hipofiz bezinin arka lobundan salgılanır. Uterusun düz kas hücrelerini etkiler.

Antidiüretik hormon: Vaspressin. Hipofiz bezinin arka lobundan salgılanır. Kan damarlarındaki düz kas hücrelerini etkileyerek kan basıncını yükseltir.

Epiphysis: Korpus pinealis. Beyinde arka tarafta küçük kabartı hâlinde bulunan bezdir.

Melanositleri stimule eden hormon: Memelilerde etkili olmayan bir hormondur.

Gl. Suprarenalis: Böbrek üstü bezi. Adrenal bez. Suprarenal bez.

Kalsitonin: Tiroit bezinde parafolliküller hücrelerin salgıladığı hormon. Kalsiyum düzeyini ayarlar.

Tiroksin: Tiroit bezinde folliküller hücrelerin salgıladığı hormon. Bazal metabolizmaya etki eder. İyottan zengindir.

İnsula pancreaticae: Langerhans adacığı. Pankreas bezi içinde iç salgı yapan hücre topluluğudur.

Testosteron: Testisle Leydig hücrelerinin salgıladığı hormon. İkincil erkek karakterini belirler.

1.4.2. Semptom Terimleri

Galactorrhea: Gebelik ve emzirme durumu olmaksızın süt salgısının olmasıdır.

Exophthalmia, exophthalmos: Gözün öne itilmesi, göz küresinin dışarı doğru çıkması.

Hypernatremia: Kanda sodyum oranının artması.

Hyperglycemia: Kandaki şeker oranının yükselmesi.

Hypoglycemia: Kandaki şeker oranının düşmesi.

Tetania: Paratiroid bezlerinin az çalışması ve kalsiyum yetersizliğine bağlı olarak kaslarda gelişen spazm (kasılma).

Virilism: Androjen yükselmesine bağlı erkek tipi kıllanma, klitoris büyümesi, kas kütlelerinin artması ile belirlenen bozukluk. Kadında erkeklik özelliklerinin oluşması.

Hirsutism: Özellikle kadınlarda derideki kılların normalin üstünde çoğalması, aşırı kıllılık.

Gynecomastia: Erkeklerde göğüslerin büyümesi ile karakterize bir semptom.

1.4.3. Tanı Terimleri

Hypopituitarism: Hipofizin yetersiz hormon salgılaması durumu.

Hypothyroidism: Tiroid bezinin yetersiz salgı yapması durumu.

Addison hastalığı: Primer adrenal yetmezliği.

Hipofizer cücelik: Hipofizin yeterli büyüme hormonu salgılamamasına bağlı gelişen cücelik.

Acromegalia: Yetişkinlerde büyüme hormonu fazlalığına bağlı olarak gelişen bir hastalık.

Gigantism: Çocuklarda büyüme hormonu fazlalığına bağlı olarak gelişen bir hastalık.

Congenitale adrenal hyperplasia: Bir enzim defekti nedeniyle adrenal korteksin aşırı fonksiyonu ile açığa çıkan tablodur.

Adrenogenital syndrome: Aşırı miktarda adrenal androgenlerin salgılaması nedeniyle virilizasyona yol açan doğuştan ya da sonradan oluşan herhangi bir sendrom.

Cushing's syndrome: Aşırı miktarda hidrokortizon veya ilgili kortikosteroidlerin uzun zaman etkisinde kalma sonucunda gelişen klinik anomaliler grubu.

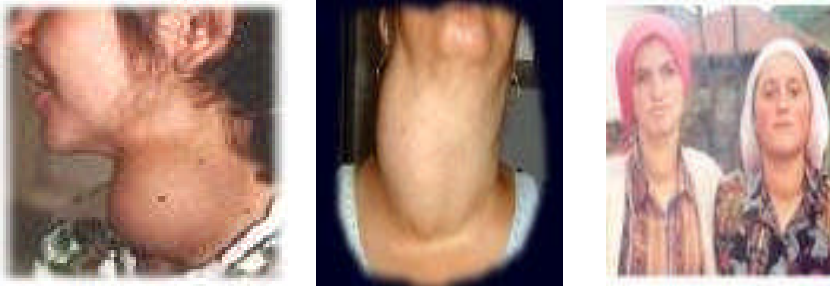
Hyperaldosteronism: Aldosteron fazlalığına bağlı olarak gelişen tablodur.

Feokromositoma: Genellikle adrenal medulladan kaynaklanan adrenalalin veya noradrenalinin salgılayarak hipertansiyona neden olan bir tümör.

Graves hastalığı: Hipertiroidizm, guatr, eksoftalmi ve pretibial miksödem görülen hastalık tablosu.

Thyroiditis: Tiroit bezinin iltihabı.

Hashimoto tiroiditi: Kronik lenfositler tiroidittir. Otoimmün bir hastalıktır.

Şekil 3: Guatrlı hastalar

Goiter: Tiroit bezinin büyümesi.

Endemik guatr: Tiroit bezinin, tiroid hormonu yapımının azalması nedeniyle klinik olarak hipotiroidizm görülmeksizin büyümesi.

Papiller karsinom: Tiroidin en sık görülen kötü huylu tümörü.

Anaplastic carcinoma: En kötü huylu tiroid tümürüdür. Tanıdan sonraki bir yıl içerisinde bütün hastalar ölür.

Medullar tiroid karsinom: Parafoliküler C hücrelerinden kaynaklanan bir tiroid tümürüdür.

Parathyroid adenoma: Paratiroid bezinin benign tümörü.

Diabetes insipidus: Hipofiz arka lobu hormonu olan antidiüretik hormon yetersizliğine bağlı gelişen bir hastalık, “şekersiz şeker hastalığı” da denir.

Diabetes mellitus: Şeker hastalığı.

1.4.4. Ameliyat Terimleri

Hypophysectomy: Hipofiz bezinin ameliyatla alınması.

Trans-sfenoidal rezeksiyon: Bir hipofizektomi yöntemi.

Thyroidectomy: Tiroit bezinin ameliyatla alınması.

Subtotale thyroidectomy: Tiroit bezinin çok az bir kısmının bırakıldığı tiroidektomidir.

Adrenalectomy: Adrenal bezlerinin ameliyatla alınması.

Parathyroidecomy: Paratiroid bezinin ameliyatla alınması.

1.5. Hareket Sistemi Terimleri

Hareket sistemi, insanın hareketini sağlayan yapılar birliğidir. Bu yapılar kemikler, eklemler ve kaslardır. Bu üç yapı, kendilerine destek olan yapılarla birlikte insanı hareket ettirir. Destek yapıların başında; bağ doku, damarlar ve sinirler gelir.

Kemikler, eklemler aracılığı ile birleşerek iskeleti oluşturur. İskelet; vücudun biçimini belirler, organları korur, hareketi sağlar; başta kalsiyum ve fosfor bileşikleri olmak üzere, bazı mineral maddeleri depo eder; içerdiği kemik iliği ile kan hücrelerini yapar.

Eklemler kemikler arasında oluşur. Kemiklerin eklenme yerleridir, iskelete hareket sağlar. Bunlar; oynar, yarı oynar ve oynamaz eklemler olarak ayrılır. Eklem hastalıkları genelde oynar eklemlerde görülürler. Hastalık, eklemi yapan yapılarda oluşur.

1.5.1. Anatomik Terimler

1.5.1.1. Kemik Terimleri

Periosteum: Kemiklerin dış yüzlerini sıkıca saran ve sıkı bağ dokudan yapılmış zardır. Kemiği korur ve kemik kırıklarında onarımı sağlar.

Endosteum: Kemik içindeki boşluklarda yüzeyi örten bağ dokudan zardır. Kemiğe sıkıca yapışmıştır. Kemik iliği ile komşudur.

Substantia compacta: “Sıkı” olarak adlandırılan kemik yapısıdır. Bu kemik sıkı bir yapı gösterir. İçerisinde boşluk ya da kovuk yoktur. Kemiğin beslenmesini sağlayan kanalcıklar içerir. Dıştan peryosteumla içten endosteumla sarılıdır. Sıkı kemik uzun kemiklerin gövdelerinde görülür.

Substantia spongiosa: Spongyos kemik. Kemiğin içinde süngerlerde görüldüğü gibi küçük ya da büyük boşluklar bulunur. Spongyos kemik (süngersi kemik) denmesinin nedeni budur. Bu tür kemik yapısı uzun kemiklerin uçları ile, kısa ve küçük kemiklerde görülürler. Bu kemiklerin dış yüzleri kompakt (sıkı) kemik yapısıyla örtülüdür. Bunun da dışında peryosteum bulunur.

Os longum: Uzun kemik. Femur, humerus vb.

Os breve: Kısa kemik. El bileği ve ayak bileği kemikleri.

Os planum: Yassı kemik. Kafada bulunan yassı kemikler.

Os irregulare: Düzensiz kemik. Belli bir şekli olmayan kemik. Sakrum, koksa ve mandibula bu gruba girer.

Facies articularis: Uzun kemiklerde ,iki uğta, kemiğin ekleme katılan yzzydür. Eklem yzzy. Artikular yzzy.

Cavitas medullaris: Kemiklerin ortasında bulunan boşluk. İlik boşluğu anlamına gelir. İçinde sarı ya da kırmızı kemik iliği bulunur. Kısaca medulla olarak da syylenir.

Medulla ossium flava: Sarı kemik iliği. Medulla boşluğunda yağ doku bakımından zengin kemik iliği. Erişkin kemiklerinde gyyrölür.

Medulla ossium rubra: Kırmızı kemik iliği. Medullada ve spongiyos boşluklarda bulunan kemik iliği.

Foramen nutriens: Kemiklerin yzzyeyinde gyyrölün ince delikler. Beslenme deliği anlamındadır. Damar ve sinirler bu deliklerden içeriye girer.

Osteoblastocytus: Kemik yapan hyycrelerdir. Kemik yapımı sırasında ortaya ęıkar.

Osteocytus: Kemik hyycesidir. Kemik içindeki lakuna denen boşluklarda yerleşiktir.

Osteoclastocytus: Kemik yiyen hyycre. Kemik onarımı sırasında ortaya ęıkarlar. ęok ęekirdekli byyyk hyycrelerdir.

Vycuttaki Onemli Kemikler

Parietale: Kafanın iki yan duvarını yapar. İki kemiktir. Yan kafa kemiği.

Os occipitale: Kafanın en arkasında bulunan ve birinci vertebra ile eklem yapan kemik. Art kafa kemiği.

Os frontale: Kafanın önünde, gyyz boşluklarının olduğu kemik. İçinde iki sinus frontalis bulunur. Alın kemiği.

Os temporale: Kafanın yan-alt kısmında bulunur. Kulak deliği buradadır. şakak kemiği.

Os sphenoidale: Kafanın orta-taban bgylymünde bulunur. Cisim kısmının içinde sinus stenoidalis denilen paranasal boşluk vardır. Hipofiz bezi bu kemiğin ęukurluęuna yerleşmiştir. Temel ya da taban kemik.

Os nasale: Üst ęene kemiği. İki tanedir. Ortasında sinus maksillarus bulunur. Alt kenarında üst dişler dizilidir.

Os mandibula: Alt ęene kemiği. Temporal kemikle ęene eklemine yapar. Başın hareketli olan tek eklemidir.

Calivaria: Kafa tavanı.

Cavitas nasi: Burun boşluğu.

Cavitas oris: Ağız boşluğu.

Orbita: Gyyzlerin bulunduğu boşluk.

Fonticulus: Bingıldak. Fontanella.

Paranasal sinüsler: Maksilla, etmoid, sfenoid ve frontal kemiklerin içindeki boşluklar. İçlerinde hava bulunur. Duvarlarını dgyseyen bağ dokusunun iltihabına **sinüzit** denir.

Colomna vertebralis: Omurga.

Rachis: Omurga.

Cervical vertebra: Boyun omuru. C olarak kısaltılır.

Thoracal vertebra: Gyyęüs omuru. T olarak kısaltılır.

Lumbal vertebra: Bel omuru. L olarak kısaltılır.

Sacral vertebra: Sağrı omuru. S olarak kısaltılır.

Humerus: Kol kemiği.
Radius: Ön kolda döner kemik.
Ulna: Ön kolda dirsek kemiği.
Coxa: Kalça.
Pelvis: İki kaça kemiği ile sakrumun ortasında oluşan vücut boşluğu.
Femur: Uyluk kemiği.
Crus: Bacak.
Pes, pedis: Ayak.
Podos: Ayak.
Fibula: İki bacak kemiğinden arka dış yanda, ince olanı. Kamış kemik.
Tibia: İki bacak kemiğinden kalın olanı. Kaval kemiği.
Tarsus: Açık kemiği.
Calcaneus: Topuk kemiği.
Metatarsus: Ayak tarağı kemikleri.
Phalanx: Parmak kemiği.
Costa: Kaburga.
Sternum: Göğüs kemiği.
Clavicula: Köprücük kemiği.
Spacula: Kürek kemiği.
Carpus: El bileği kemiklerinin genel adı.
Metacarpus: El tarağı kemikleri.
Patella: Diz kapağı kemiği.
Digitus: Parmak.
Dactylus: Parmak.

1.5.1.2. Eklem Terimleri

Articulatio: Eklem. Çoğulu “articulationes”dir.
Arthon: Eklem.
Arthrologia: Eklem bilim. Eklemleri konu alan bilim dalı.
Ligamentum: Ekleme katılan kemikler arasında uzanan bağlardır. Eklemde içinde ve dışında bulunabilirler. Bağ dokudan yapılmışlardır. “Lig” olarak kısaltılır. Çoğulu “Ligamenta, Ligg” şeklinde yazılır.
Sutura: Kısa kemiklerde ekleme katılan yüzdeki testere benzeri dişli kısım.
Gomphosis: Dişlerle çene kemiklerindeki alveol kemik duvarları arasında meydana gelen eklem.
Cartilago articularis: Eklem kıkırdağı. Oynar eklemlerde ekleme katılan kemiklerin eklem yüzlerini örten kıkırdağtır.
Capsula articularis: Eklem kapsülü. Ekleme katılan kemiğin eklemleşen uçlarını içine alan bağ dokudan kapsül. Eklem bölgesini kucaklar.
Cavitas articularis: Eklem boşluğu. Oynar eklemde ekleme katılan uçlar ile kapsül arasında kalan boşluk.
Synovia: Eklem sıvısı. Eklem boşluğunda bulunan sıvı. Koyu ve yapışkandır. Kayganlık sağlayarak sürtünmeyi önler.
Articulatio synovialis: Sinovyal eklem. Oynar eklem.

Discus intervertebralis: Vertebraların gövde kısımları arasında bulunan disk şeklindeki oluşumlar. Vertebralar arasında eklemleşmeyi sağlar.

Önemli Eklemler: (Eklem, “art.” biçiminde kısaltılarak yazılabilir).

Art. Humeri: Omuz eklemi. Skapula ile humerus arasında oluşur.

Art. Cubiti: Dirsek eklemi. Humerus, radius ve ulna arasında oluşur.

Art. Genus: Diz eklemi. Femur, tibia ve patella kemikleri arasındadır.

Art. Temporamandibularis: Mandibula ile temporal kemik arasındadır.

Art. Radiocarpea: El bileği eklemi.

Art. Talocruralis: Tibia, fibula ve talus arasında oluşan ayak bileği eklemi.

1.5.1.3. Kas Terimleri

Hareket sistemi kasları, çizgili kaslardır. Kasları yapan kas hücrelerinde enine çizgiler görülür. O nedenle bu kas hücrelerine “çizgili iskelet kasları” denir. Bu tür kaslar, istemli çalışırlar. Kas hücrelerinin çalışmaları kasılma gevşeme şeklinde olur. Bu işlev kas hücrelerine gelen sinirlerle sağlanır. Beyinden gelen uyarıyla kaslar kasılırlar ve gevşerler.

Musculus: Kas. Anatomide kas sözcüğü çok geçer. Daha çok kısaltılmış şekliyle yazılır. Kısaltması “M, m”dir. Çoğulu “musculi” şeklinde yazılır ve kısaltması “Mm, mm”dir.

Fascia: Kaslar arasında, kasları birbirinden ayıran ince saydam zara **faysa** denir. Sıkı bağ dokudan yapılmıştır.

Myocytus: Kas hücresi.

Sarcoplasma: Kas hücresi sitoplazması.

Fibramuscularis: Kas teli, kas hücresi.

Myofibrilla: Kas hücresi sarkoplazması içinde uzanan ince iplikçikler. 1-3 mikron kalınlığında olan bu miyofibriller kasılma işlevini yaparlar.

Discus intercalatus: İnterkalt diskus. Kalp kası hücreleri arasındaki bağlantı yerleridir.

1.5.2. Semptom Terimleri

Arthralgia: Eklem ağrısı.

Myalgia: Kas ağrısı.

Siyatalji: N. İschadicus’un (siyatik sinir) inverve ettiği alanda duyulan ağrı. Bacağa yayılan ağrı.

Metatarsalgia: Ayak tarağında hissedilen ağrı.

Contracture: Kasın devamlı kasılma hâlinde olması.

Pes ekino varus deformitesi: Çarpık ayak.

Pes cavus: Çukur ayak.

Kas atrofi: Kas kitlesinin küçülmesi.

Crepitation: Kırık kemiğin uçlarının birbirine sürtünmesinden çıkan ses.

Fracture: Kırık. Bir kemiğin kırılarak bütünlüğünün bozulması olgusu.

Dislocation: Çıkık. Eklem katılan kemiklerdeki eklem yüzlerinin konumlarının değişmesi.

Subluxation: Eklem yüzlerinin birbirinden kısmen uzaklaşması. Tam olmayan çıkık.
Hematoma: Damarlarda görülen lezyonlar sonucu bir bölgede kan birikmesi.
Hemartrosis: Eklem boşluğuna kanama, eklem boşluğunda kan toplanması.

1.5.3. Tanı Terimleri

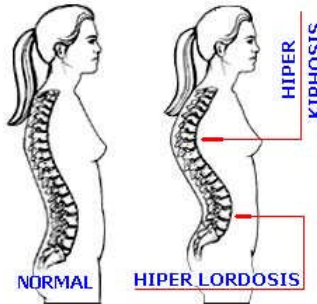
Lumbago: Sırt ağrısı.

Lumber disk lezyonu: Bel bölgesi omurları arasındaki disklerde görülen lezyon.

Spondylosis: İnvertebral disklerde görülen bozukluklar.

Lordosis: Öne doğru kamburluk.

Kyphosis: Arkaya doğru kamburluk.

Şekil 4: İlk resimde normal omurga görünürken ikinci resimde kifozlu omurga yer almaktadır

Scoliosis: Omurganın yanlara doğru çarpıklığı.

Juvenile kyphosis: Genç ve adolesan yaşlarda görülen vücut duruş bozukluğu.

Osteitis: Kemiklerde görülen enfeksiyon. Kemik iltihabı.

Osteomyelitis: Kemik iliği iltihabı.

Infective arthritis: Eklemlerde görülen enfeksiyon. Eklem iltihabı.

Periarthritis: Eklem çevresindeki dokuların iltihabı.

Osteoarthritis: Eklemi oluşturan kemik yüzlerinde ve eklem kıkırdığında dejeneratif değişikliklerle belirgin eklemde ağrı, hareket azalması ve şekil bozukluğuna sebep olan eklem hastalığı.

Gout hastalığı: Kanda ürik asit düzeyinin yükselmesi, sodyum biurat kristallerinin bağ dokularda ve özellikle küçük eklemlerin, en çok ayak başparmağının metatarsal-falangeal eklem çevresinde birikmesi olgusu.

Spondylitis: Omurların iltihabı.

Osteoma: Kemik doku tümörü.

Chondroma: Kemiğin, kıkırdak hücrelerinden oluşan iyicil tümörü.

Osteogenic sarcoma: Kemik hücrelerinden köken alan kötücül kemik tümörü. En yaygın görülenidir.

Congenital torticollis: Sternokleidomastoid kasında doğum travmasına bağlı olarak hematoma, sonra da fibrozis oluşumunun sorumlu olduğu olgu. Büyüme evresinde kas kısa kalır, baş bir tarafa doğru yatar ve yüzde asimetri ortaya çıkar.

Doğuştan kalça çıkığı: Femur başının asetabulum dışına doğumsal olarak çıkmış olması olgusu.

Cervical strain: Boyunda zorlanma sonucu oluşan incinme.

Osteosclerosis: Yerel kemik kalınlaşması.
Osteomalacia: Kalsifikasyon yetersizliğine bağlı kemiklerin yumuşaması.
Osteoporosis: Kemik dokusunda atrofi gelişmesi ile belirgin durum.
Distortion: Eklem kapsülü yırtılması.
Pes Planus: Doğumsal kökenli düz tabanlık.
Pes valgus: Dışa bükük ayak.
Claudication: Topallık, topallama.
Achondroplasia: Ekstremitelerin kısalığı sonucu cücelik.

1.5.4. Ameliyat Terimleri

Arthrodesis: Cerrahî girişimle eklem hareketli duruma getirilmesi.
Arthrolysis: Cerrahî girişimle eklem içi yapışıklıkların çözülerek eklem yeniden hareket kazandırılması.
Arthrorisis: Cerrahî girişimle eklem hareket açısının küçültülmesi.
Arthrotomy: Eklem cerrahî girişimle açılması.
Amputation: Ekstremitelerin bir düzeyden kesilmesi.
Bone grafting: Kemik bir yerden alınıp vücudun başka bir yerinde kullanılması.
Osteotomy: Cerrahî girişimle kemik kesilmesi.
Tenotomy: Cerrahî girişimle tendon kesilmesi.
Tenorrhaphy: Kesik tendonun dikilmesi.
Tenolysis: Tendon yapışıklıklarının cerrahî yolla giderilmesi.
Arthroscopy: Eklem içini incelemek için yapılan girişim.

1.6. Kan ve Kan Yapıcı Organlara İlişkin Terimler

Kan, vücudun sıvı olan dokusudur. Kanı yapan organlara “hemopoyetik ve lenfopoyetik organlar” denir. Bu organlara ve organlara ait terimlere “kan terimleri” denir. Hemopoyetik olanlar kırmızı kanı, lenfopoyetikler ak kanı (lenf) yaparlar. Bu iki kan ayrı yerlerde yapılsalar da bildiğiniz kırmızı kan içinde toplanır. Kan dendiğinde kırmızı kan anlaşılır.

Kan hücrelerini yapan doku, kırmızı kemik iliği dokusudur. Sarı kemik iliği aktif değildir. Bu ilik gerekli durumlarda kırmızı kemik iliğine dönüşür ve aktif olur. Lenfositler timus, dalak ve lenf düğümlerinde yapılır. Hücreler, genel adıyla kan hücreleri olarak anılır.

Kan, kalp ve damar sistemini yapan kapalı boşluklar (dolaşım sistemi) içinde bulunur. Kanın bu sistemin dışına çıkması patolojik olgudur. Lenf, doku sıvısının lenf kapillerine geçmesi ve içine lenfopoyetik organlardan lenfositlerin karışmasıyla oluşur. Bu kan, ana lenf damarlarıyla kana karışır.

1.6.1. Anatomik Terimler

Haema : Kan.

Sanguis : Kan.

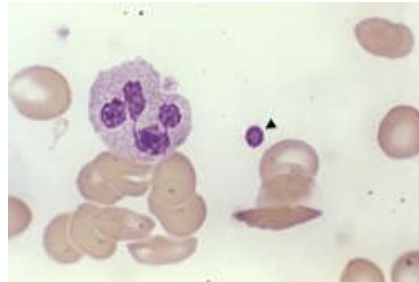
Plasma : Kan hücrelerini barındıran sıvı kısım.

Erythrocytus : Alyuvar. Hücre çekirdeği olmayan ve en çok bulunan kan hücresidir. Kana kırmızı rengi verirler.

Şekil 5: Eritrosit (alyuvarlar)

Leukocytus : Akyuvar.

Şekil 6: Lökosit, eritrosit ve trombositlerin görünümü

Agranulocytus : Sitoplazmalarında granül içermeyen akyuvar.

Lymphocytus : 6-18 mikron arası büyüklüktedir.

Monocytus : Kanda en iri hücrelerdir.

Granulocytus : Sitoplazmalarında granül olan lökositlerdir.

Neutrophil : Büyüklüğü 12-15 mikron boyutunda granüllü bir lökosit türüdür.

Eosinophil : Büyüklükleri 12-15 mikron boyutunda granüllü bir lökosit türüdür.

Basophil : %1 oranında görülür; o yüzden görülmeleri zordur.

Thrombocytus : Kan pulcuğu.

Myeloblastus : Granüllü lökositleri oluşturan ana hücre.

Megakaryocytus : Kırmızı kemik iliğinde bulunan iri, dev hücreler. Trombositleri oluştururlar.

Splen : Dalak.

Lien : Dalak.

Medulla ossea flava : Sarı kemik iliği.

Medulla ossea rubra : Kırmızı kemik iliği.

Iympha : Ak kan.

Iymphocapillare : Lenf damarlarının başlangıçtaki küçük ince damarlar.

Nodus iymphaticus : Lenf düğümü.

Iymphonodus : Lenf düğümü.

Thymus : Timus bezi.

Tonsilla : Bademcik.

Mononükleer fagositik sistem : Çeşitli doku ve organlar içine yayılmış olarak bulunan ve monositlerden köken alan hücreler topluluğu.

1.6.2. Semptom Terimleri

Helysis : Eritrositlerin parçalanması.

İterus : Sarılık.

Erythrocythemia : Kanda alyuvar sayısının artması.

Leukocytosis : Kanda lökositlerin artması.

Leukopenia : Lökosit azlığı.

Granulocytopenia : Granülosit azlığı.

Thrombocytopenia : Trombosit azlığı.

Iymphocytopenia : Lenfosit azlığı.

Iymphocytosis : Lenfositlerin artması.

1.6.3. Tanı Terimleri

Septicemia : Bakteri veya bakteri toksinlerinin kana geçmesi sonucu oluşan ateş ve titreme ile belirgin durum.

Leukemia : Kan yapan dokuların ve öncelikle lökosit serisinin öncül hücrelerinin genel bir neoplastik hastalığıdır.

Thrombasthenia : Trombosit işlev bozukluğu.

Hemophilia : Pıhtılaşma faktörlerinin kalıtsal olarak eksik ya da kusurlu oluşları nedeniyle oluşan kanama hastalıkları.

Thalassemia : Kusurlu hemoglobin sentezi nedeniyle ortaya çıkan ailevi anemik hastalık.

Hereditary elliptocytosis : Eritrosit zar bozukluğu nedeniyle gelişen doğumsal bir hastalıktır.

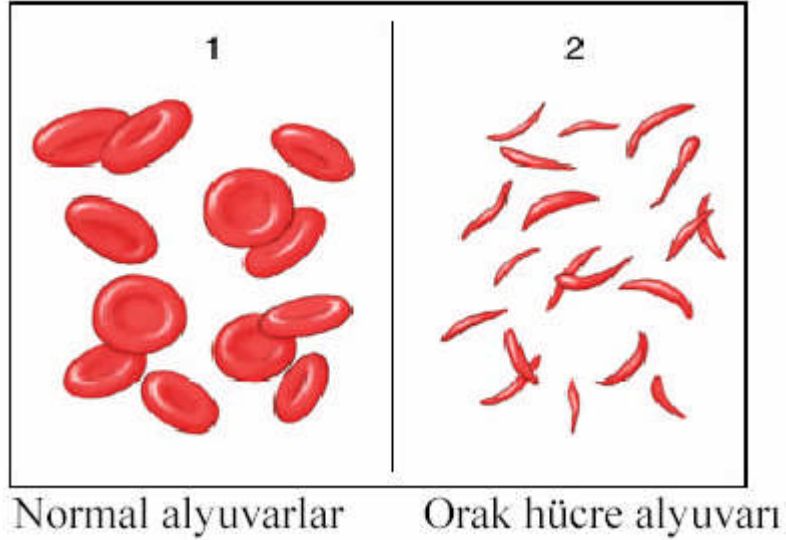
Anemia : Alyuvar sayısının ve homglobinin normalin altına düşme durumu.

Hypochromic microcytic anemia : Genellikle demir eksikliğine bağlı gelişen anemidir.

Megaloplastic anemia : B12 vitamini veya folikasit eksikliğine bağlı olarak oluşan anemidir.

Hemolytic anemia : Eritrositlerin yıkılması nedeniyle ortaya çıkan anemilerdir.

Orak hücreli anemi : Globulin sentezindeki bir defekte bağlı olarak gelişen kalıtsal bir hastalıktır.

Şekil 7: Orak hücreli anemi

Hemangioma : Kan damarları tümörü.

Hypersplenism : Dalağın fazla çalışmasına bağlı olarak ortaya çıkan hastalık tablosu

Splenitis : Dalak iltihabı.

Lymphangitis : Lenf damarları iltihabı.

Lymphoma : Lenfoid doku tümörü.

Lymph eudema : Lenf damarlarının tıkanmasına bağlı olarak lenf sıvısının deri altında birikmesidir.

1.6.4. Ameliyat Terimleri

Splenopexy : Dalağın karın duvarına tespiti.

Splenectomy : Dalağın çıkarılması.

Thymectomy : Timus bezinin çıkarılması.

Lymphadenectomy : Lenf düğümünün kesip çıkarılması.

Kemik iliği transplantasyonu : Hasta kemik iliğinin harap edilerek yerine sağlıklı bir kemik iliğinin verilmesi.

1.7. Kardiyovasküler Sisteme İlişkin Terimler

Kardiyovasküler (kalp-damar veya dolaşım) sistemi, kanı bütün vücuda dolaştıran organlar topluluğunun işlevsel birliği yapar. Kan, kapalı boşluklar (kalp ve damar) sistemi içinde vücudu dolaşır. Bütün hücelere değin besin maddeleri ve oksijen götürür, karbon dioksit ve artık ürünleri bunlardan alır. Kanın bu işleri yaparken dolaşmasına kan dolaşımı denir.

Dolaşım sisteminin ana organı kalptir. Kanı kalpten alıp vücutta dolaştıran organlara damar denir. Kalp ve damarlar dışa açılmaz; o yüzden bunlara kapalı boşluklar sistemi de denir. Dışa açılmaları hastalıktır. Açılan yerden kan akmasına kanama denir. Damarlar, arterler ve venler olarak ikiye ayrılırlar. Arterlerde dolaşan kana arteryel kan, venlerde dolaşan kana venöz kan denir. Ayrıca, lenfin (ak kan) dolaştığı lenf damarları vardır. Oksijenden ve besin maddelerinden zengin kan arteryel kan, CO₂'ten ve artık ürünlerden zengin kan venöz kan adını alır. Arterler, kanı kalpten alıp bütün vücuda dağıtırlar. Arterlerin en uç dallarına kapiller (kılcal damarlar) denir. Hücrelerle kan arasındaki alışveriş burada olur. Kapillerin devamı venüldür. Venüller birleşerek, venleri yapar.

1.7.1. Anatomik Terimleri

Systema cardiovasculare : Kardiyovasküler sistem.

Anastomosis : İki içi boş organ arasındaki bağlantı.

Vas : Damar.

Angi : Damar.

Arteria : Atardamar.

Arteriola : Küçük arter.

Vena : Toplardamar.

Phlebos : Toplardamar.

Venula : Küçük çaplı venler.

Sinusoideum : Çapları genişlemiş kapiller ve venüller.

Rete capillare : Kapiller ağı.

Tunica intima : Damarın boşluk tarafında olan ilk katmanı.

Tunica media : Damarın orta katmanı.

Tunica externa : Damarın dış katmanı.

Valva : Kapak.

Capillare : Kılcal damar.

Cor : Yürek, kalp.

Cardia : Yürek, kalp.

Epicardium : Kalbin en dıştaki katmanı.

Pericardium : Kalbi çevreleyen zar.

Myocardium : Kalbin, kalp kası hücrelerinden yapılmış orta katmanı.

Endocardium : Kalbin en iç katmanı.

Atrium : Kulakçık, kalp boşluklarından ikisi.

Septum interatriale : Atriyumlar arasındaki bölme.

Valva tricuspidalis : Trikuspidal kapak.

Valva trunci pulmonalis : Pulmonal kapak.

Cuspidis : Atriyoventrikuler deliklerdeki kapakçıkların her biri.

Ostium atrioventriculare dextrum : Sağ atriyum ile sağ ventrikül arasındaki delik.

Ostium atrioventriculare sinistrum : Sol atriyum ile sol ventrikül arasında bulunan ventrikül arasında bulunan delik.

Ventriculus : Karıncık, kalbin tepe bölümü tarafındaki iki boşluğa verilen isim.

Ostium aorta : Sol ventrikülden çıkan aortanın deliği.

Valva aorta : Ostiyum aortada bulunan kapakların her biri.

Systole : Kalbin kanı pompaladığı periyod, kasılma.

Diastole : Kanın kalbe dolduğu periyod, gevşeme.

1.7.2. Semptom Terimleri

Tachycardia: Kalp atım hızının normalden fazla olması.

Bradycardia: Kalp atım hızının normalden az olması.

Arhythmia: Kalbin normal ritminin bozulması.

Cyanosis: Morarma.

Acrocyanosis: Ellerde ve daha seyrek olarak ayaklar da görülen ve derideki küçük damarların spazmı nedeniyle oluşan inatçı, ağrısız ve sistematik siyanozdur.

İschemia: Herhangi bir organa yeterince kanın gitmemesi.

1.7.3. Tanı Terimleri

Atherosclerosis : Atheroma adıyla bilinen lokalize lipid birikimlerine bağlı olarak intima tabakasının kalınlaşmasıyla kendini gösteren bir arter lezyonudur.

Cardiomyopathy : Kalp kasının iltihabi olmayan patolojik lezyonlarıdır.

İschemic heart disease : Çoğunlukla koroner aterosklerozdan kaynaklanan ve kalp kaslarına yeterince kan gelmesini engelleyen kalp hastalığı.

Hypertension : Arteriyel kan basıncının yükselmesi.

Essential hypertension : Tek bir nedene bağlanamayan hipertansiyon.

Orthostatic hypotension : Kişi dik duruma geçerken, kan basıncının aşırı miktarda düşmesidir.

Shock : Dakikadaki kalp atım sayısının yetersiz olması ya da periferik kan akımınının kötü bir şekilde dağılması nedeniyle, periferik dokulara giden kan akımının, onların canlılıklarını sürdürececek yeterlilikte olmaması durumu.

Cardiogenic shock : Ventrikül yetmezliği nedeniyle gelişen şok.

Hypovolemic shock : Damar içi sıvı hacminin az olması nedeniyle gelişen şok.

Septic shock : Bir enfeksiyon ajanının yol açtığı şoktur.

Atrial fibrillation : Elektriksel uyarıların karmakarışık olduğu ve kontraksiyona izin vermeyen bir aritmi.

Ventricular fibrillation : Impulsların ventrikül miyokardı içinde düzensiz dağıldığı ve kasılmanın imkansızlaştığı aritmi.

Cardiac arrest : Kalp durması.

Angina pectoris : Kalp kası iskemisine bağlı olarak gelişen prekordial ağrı ve rahatsızlıktır.

Myocardial infarctus : Genellikle miyokardın bir bölümüne gelen koroner kan akımının birdenbire azalması sonucu ortaya çıkan iskemik miyokard nekrozudur.

Mitral stenosis : Mitral kapağın daralmasıdır.

Mitral insufficiency : Mitral kapağının tam olarak kapanamaması nedeniyle ventriküldeki kanın atriuma geri kaçmasıyla ortaya çıkan durumdur.

Aort stenosis : Aort kapaklarında herhangi bir nedenle darlık oluşmasıdır.

Tricuspid stenosis : Triküspit kapakların tam olarak kapanamamasıdır.

Tricuspid insufficiency : Triküspit kapaklarının tam olarak kapanamamasıdır.

Pulmoner darlık : Genellikle konjenital olan pulmoner kapak darlığıdır.

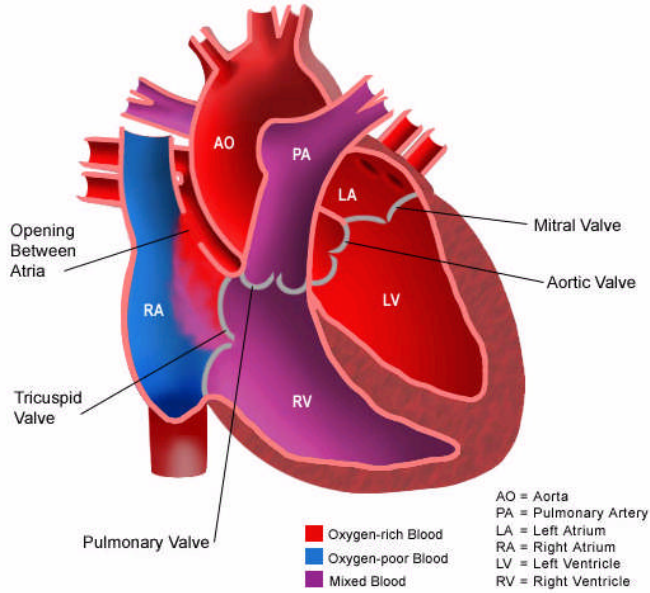
Pulmoner yetmezlik : Pulmoner kapağın kapanamamasıdır.
Endocarditis : Endokardın iltihabı.
Pericarditis : Perikard iltihabı.
Congestive heart failure : Konjestif kalp yetmezliği.

Şekil 8:Patent ductus arteriosus

Patent ductus arteriosus : Ductus arteriosus'un açık kalmasıdır.
Ventricular septal defect : Ventriküller arası septumda açıklık olması.

Atrial Septal Defect (ASD)

Şekil 9: Atrial septal defect

Atrial septal defect : Atriumlar arası septumda açıklık olması.

Aort kuarktasyonu : Aortta daralan bir bölgenin olması.

Tetralogy of fallot : Pulmoner arter darlığı, ventriküller arası septumda delik, sağ karıncıkta hipertrofi ve aorta dekstrapozisyonla belirgin bir konjenital bir kalp hastalığıdır.

Aneurysma : Damarın belli bir bölgesinin genişlemesinden oluşan şişkinlik.

Ventricular aneurysma : Enfarktüs sonrası sağlam kalan miyokard katmanının dışı doğru torbalanması durumudur.

Aortic aneurysma : Aortta yerel genişleme.

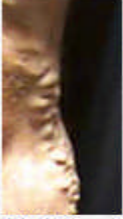
Buerger Hastalığı : Orta ve küçük çaplı arter ve venlerde iltihabi değişikliklere yol açan tıkaçıcı bir hastalık.

Raynaud Hastalığı : Küçük arteriollerin özellikle parmaklarda ve bazen de burun, dil gibi diğer uç kısımlarda spazmı nedeniyle renk solması ve siyanoz görülmesidir.

Varix : Özellikle alt ekstremitelerde görülen, ven kapaklarının bozulması nedeniyle venlerin uzayıp genişleyerek kıvrım kıvrım olması durumudur.

Anatomik olarak 3 tip varis vardır:

1) İri yeşilimtrak ana varisler.

2) Cilt altında ağ biçiminde yapılar oluşturan morumsu retiküler varisler

3) Kırmızı ipliksi varisler

Şekil 10: Varis Çeşitleri

Thrombophlebitis : Venlerde tromboz ve iltihabi reaksiyon olması durumudur.

Embolia : Dolaşım ile sürüklenen pıhtı veya diğer bir yabancı madde ile damarın tıkanması.

Cladictio intermittens : Yürütme sırasında bacaklarda ortaya çıkan şiddetli kas ağrısıdır.

1.7.4. Ameliyat Terimleri

Şekil 11: Bypass ameliyatı

By-pass ameliyatı : Tıkalı olan koroner arteri köprüleme ameliyatıdır.

Açık kalp ameliyatı : Bozuk kapakçıkları değiştirmek amacıyla yapılan ameliyattır.

Pericardiectomy : Perikardın çıkarılmasıdır.

Percutaneous transluminal angioplasty : Aterosklerozlu damarları genişletmek için uygulanan bir yöntemdir.

Thromboendarterectomy : Damar içindeki trombüsün çıkarılmasıdır.

Cardiac transplantation : Kalp nakli.

Correction of atrial septal defect : Kulakçıklar arasındaki defektin onarılması.

Correction of ventricular septal defect : Karıncıklar arasındaki defektin onarılması.

1.8. Solunum Sistemine İlişkin Anatomik Terimler

Solunum sistemi, solunum işiyle ilgili organlar topluluğudur. Bu sistemi burun boşluğu, gırtlak, soluk borusu ve akciğerler yapar. Akciğerleri ve göğüs boşluğu duvarını saran plevra da solunum organı kabul edilir. Solunum sistemini yapan organlarda görülen bozukluklara solunum sistemi hastalıkları denir.

Anatomik Terimler

Systema respiratorium : Solunum sistemi.

Nasus : Burun.

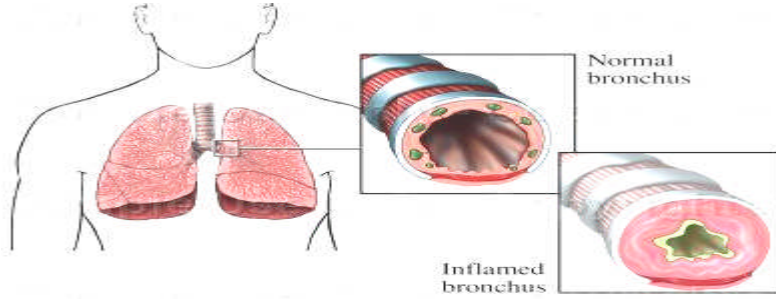
Rhin : Burun.

Cavitas nasi : Burun boşluğu.

Septum nasi : Burun boşluğunu dikey olarak ikiye bölen bölme.

Vestibulum nasi : Burun boşluğunun giriş bölümü.

Regio respiratoria : Burun boşluğunun solunumla ilgili bölümü.
Regio olfactoria : Burun boşluğunun üst kısmı.
Sinus paranasalis : Burun boşluğu çevresindeki kemikler içindeki boşluklar.
Sinus maxillaris : Maksiller sinus.
Sinus sphenoidalis : Temel kemik gövdesi içindeki boşluk.
Sinus ethmoidalis : Kalbur kemik içindeki çok küçük boşluklar.
Larynx : Gırtlak.
Glottis : Gırtlak.
Epiglottis : Larinksin boşluğunu yutma sırasında kapatan kıkırdak.
Plica vocalis : Ses telleri.
Trachea : Soluk borusu.
Cartilago trachea : Trakeyı yapan at nalı şeklindeki kıkırdak.
Arbor bronchialis : Bronkus ağacı.

Şekil 12: Bronş

Bronchus : Bronş.
Bronchiolus : Bronşçuk.
Alveolus : Bronşçuktan sonra ve en uçtaki kesecikler.
Pleura : Akciğerlerin dış yüzeylerini ve göğüs duvarının iç yüzünü yapışarak örten ince zar.
Pulmo : Akciğer.
Thorax : Göğüs boşluğu.
Mediastinum : İki akciğer arasındaki boşluk.
Expiration : Soluk verme.
Inspiration : Soluk alma.
Ventilation : Havalanma.
Vital kapasite : Tam bir inspirasyondan sonra tam bir ekspirasyonla çıkarılan hava miktarıdır.
Fonksiyonel reziduel kapasite : Normal bir ekspirasyondan sonra akciğerde kalan hava miktarıdır.

1.9. Sindirim Sistemi Terimleri

Sindirim sistemi ağız boşluğu ile başlar anüs ile biter. Sindirim işleviyle ilgili organlar topluluğu sindirim sistemini oluşturur. Büyük sindirim bezleri, sindirim borusuna açılan iki büyük bezdir: Karaciğer ve pankreas. Ağız boşluğu çevresine yerleşmiş tükürük bezleri, ağız boşluğuna açıldıkları için sindirim sistemine ait bezlerdir.

Sindirim sistemini yapan organlar: Ağız boşluğu, dudak, yanak, diş, dil, kulak altı tükürük bezi, dil altı tükürük bezi, çene altı tükürük bezi, yutak, yemek borusu, onikiparmak bağırsağı, kolonlar, düz bağırsak, anüs, karaciğer, pankreas, safra kesesi.

1.9.1. Anatomik Terimler

Cavitas oris : Ağız boşluğu.

Labium : Dudak.

Bucca : Yanak.

Palatum : Damak.

Gingiva : Diş eti.

Glandula : Salgı bezi.

Glandula salivaria : Tükürük bezi.

Gl. Parotidea : Kulak altı tükürük bezi.

Gl. Sublingualis : Dil altı tükürük bezi.

Gl. Submandibularis : Alt çene kemiğinin altında, iki yanda, deri ile kemik arasında yerleşik bezler.

Dens : Diş.

Dentes : Dişler.

Radix dentis : Kök.

Corona dentis : Kron, taç.

Cervix dentis : Boyun.

Mine : Dişin taç kısmında yüzeyi kaplayan en sert kısmı.

Dentes incisivi : İnsisiv dişler.

Dentes canini : Köpek dişleri.

Dentes premolaris : Ön azı dişleri.

Dentes molaris : Azı dişleri.

Dentes desidua : Süt dişleri.

Dentes permanentes : Kalıcı dişler.

Lingua : Dil.

Glossa : Dil.

Frenulum linguae : Dili ağız tabanına bağlayan mukoza kıvrımından oluşmuş bağ.

Uvula : Küçük dil.

Staphyle : Küçük dil.

Fauces : Boğaz.

Tonsilla pharyngealis : Yutak duvarında mukoza katmanında bulunan bademcikler.

Pharynx : Yutak.

Oesophagus : Yemek borusu.

Gaster : Mide.

Ventriculus : Mide.
Pars cardiaca : Midenin giriş bölümü.
Fundus : Midenin giriş bölümünden sonra gelen kubbe benzeri bölümü.
Corpus gastricum : Midenin gövde bölümü.
Pylorus : Midenin onikiparmak bağırsağına açıldığı yere yakın darlaşmış bölümü.
İntestinum tenue : İnce bağırsak.
Gl. İntestinalis : İntestinal bez.
Duodenum : İncebağırsağın ilk parçası.
Gl. Duodenalis : Duodenal bez.
Jejunum : İnce bağırsağın orta parçası.
İleum : İnce bağırsağın üçüncü ve son parçası.
İntestinum crassum : Kalın bağırsak.
Caecum : Kör bağırsak.
Appendix vermiformis : Kör bağırsak üzerindeki parmaksı uzantı.
Colon : Kolon.
Rectum : Düz bağırsak, kalın bağırsağın parçası.
Canalis analis : Anal kanal.
Anus : Sindirim borusunun en altta dışa açıldığı delik.

Büyük Sindirim Bezleri

Hepar : Karaciğer.
Hepatocytus : Karaciğer hücresi.
Stroma : Karaciğer lobulusları arasındaki bağ doku.
Parenchyma : Karaciğerin karaciğer hücrelerinden yapılmış işlevsel kısmı.
Cholecyst : Safra kesesi.
Ductus cysticus : Safra kesesinden çıkan ve duktus hepaticus komunisle birleşen safra kanalı.
Ductus choledochus : Koledok kanalı.
Pancreas : Karın boşluğunda yatay olarak uzanan, dış ve iç salgı salgılayan bez.
Endoktrin kısım : Seröz kısım içinde dağılmış küçük adacıklar.
Ductus pancreaticus : Pankreas kanalı.

1.9.2. Semptomlar

Meteorism : Gaz nedeniyle karın şişliği.
Aphagia : Yutamama.
Dysphagia : Yutma güçlüğü.
Dyspepsia : Sindirim bozukluğu, hazımsızlık.
Obesity : Vücutta aşırı yağ toplanması.
Anorexia : Yiyememe durumu.
Polyphagia : Çok yeme.
Polyipsia : Çok su içme.
Constipation : Kabızlık.

Diarrhea : İshal.
Pruritus ani : Anüsün kaşınması.
Prolapse of rectum : Rektumun anüse doğru sarkması.
Hyperperistalsis : Peristaltik hareketlerde artış.
Perforation : İçi boş bir organın yırtılması.
Penetration : İçi boş bir organın lümenin daralması.
Obstruction : İçi boş organlarda birdenbire nöbet tarzında gelen ağrılı kasılmalar.
Colic : İçi boş organlarda birdenbire nöbet tarzında gelen ağrılı kasılmalar.
Halitosis : Soluğun kötü kokması.
Reflux : Reflüks.
Regurgitation : Yiyeceklerin mideye inmeden geri çıkarılmasıdır.
Hematemesis : Mide kanaması sonucu kusulan kan.
Melena : Mide kanaması sonucu kanın dışkı ile çıkması.
Hematochezia : Kanlı dışkı.

1.9.3. Tanı Terimleri

Dental caries : Diş çürümesi.
Gingivitis : Diş eti iltihabı.
Stomatitis : Ağız boşluğunu çevreleyen mukozanın iltihabı.
Glossitis : Dil iltihabı.
Cheilitis : Dudak iltihabı.
Oesophagitis : Yemek borusu iltihabı.
Parotitis : Kabakulak.
Gastritis : Midenin iltihabı.
Enteritis : İnce bağırsak iltihabı.
Colitis : Kolon iltihabı.
Ülseratif kolit : Kalın bağırsakta ülserlerle ortaya çıkan inflamatuvar bir hastalık.
Proctitis : Düz bağırsak iltihabı.
Pancreatitis : Pankreas iltihabı.
Cholecystitis : Safra kesesi iltihabı.
Cholecystitis : Safra kanallarının iltihabı.
İcterus : Sarılık.
Hepatitis : Karaciğer iltihabı.
Hepatic cirrhosis : Karaciğerde parankimal hücre yıkılması ve fibrozisle giden geri dönüşsüz bir hastalık.
Hepatic abscess : Karaciğer absesi.
Hepatomegali : Karaciğer büyümesi.
Hepatocellular carcinoma : Karaciğer kanseri.
Achalasia : Gevşeme.
Özefagus divertikülleri : Özefagus duvarının bir yerinden dışarıya doğru torba gibi çıkıntı yapması.
Oesophageal atresia : Yemek borusunun doğuştan veya patolojik olarak kapanması.
Zenker divertikülleri : Farinksle özefagusun birleştiği yerde lateral duvarda oluşan divertiküller.

Peptic ulcus : Mide ve duodenumda asit-pepsin aktivitesinin artışı sonucu doku kaybı ile ortaya çıkan yara.

Şekil 13: Ülser

Peptic oesophagitis : Mide asidinin özofagusu geri kaçması sonucu oluşan özofagus iltihabıdır.

İntoxication : Zehirlenme.

İntestinal intoxication : Toksik nitelikteki metabolizma artıklarının bağırsaklardan emilerek kan ve dokulara geçmesi sonucu gelişen zehirlenme.

Malabsorption : İnce bağırsak, pankreas ya da safra yolları hastalıklarına bağlı olarak gelişen emilim bozukluğu.

Regional enterit : En sık terminal ileumu tutan, granülom ve ülserasyonlarla ortaya çıkan inflamatuvar bir hastalık.

Colon diverticulum : Kolon duvarında torbalanma.

Polyp : Bağırsak lümenine sarkan saplı ya da sapsız solid kitle.

Appendicitis : Appendiks vermiformisin tıkanması iltihabı.

Peritonitis : Periton denilen karın zarının iltihabı.

Plastron : Perfore appendikse omentumun yapışarak oluşturduğu yapıdır.

Hemorrhoids : Anal kanal duvarında bulunan venlerdeki venöz genişleme.

Anorectal abscess : Anal bezlerde başlayan enfeksiyonun yayılması ile oluşan apse.

Fistula : İçi boş bir organın başka bir içi boş organa ya da deriye ağzlaşması olgusu.

Anal fistula : Kriptoglandular enfeksiyon sonucu oluşan apselerin perianal bölgeye açılması sonucu oluşan fistül.

Anal fissura : Anüste oluşan longitudinal yarıklar.

İleus : Bağırsak tıkanması.

Paralytic ileus : Bağırsak kaslarındaki felç nedeniyle, mekanik tıkanma olmamasına rağmen, bağırsak içeriğinin ileriye doğru hareket edememesi.

Strangulatio : Dolaşımın bozulduğu bir ileus tipidir.

Volvulus : Proksimaldeki bağırsak halkasının distaldeki halkanın içine girmesi ile oluşan ileus tipi.

İnsulinoma : Pankreasta B hücrelerinden kaynaklanan bir adacık tümörü.

Umbilical hernia : Göbek fıtığı.

Inguinal hernia : Kasık fıtığı.

Femoral hernia : Femoral üçgende gelişen fıtık.

Hiatus hernia : Karın boşluğundaki organlardan birinin diyaframayı zorlayarak yemek borusu deliğinden yukarıya doğru çıkması.

İncisional hernia : Ameliyat sonrası kesi yerinde gelişen fıtık.

1.9.4. Ameliyat Terimleri

Cheiloplasty : Dudağın plastik ameliyatı.

Pneumatic dilatation : Özefagogastrik sfinkterin basınçlı hava ile dilate edilmesi.

Oesophagotomy : Özofagogastrik sfinkter kaslarına kesi yapılarak genişletme operasyonu.

Vagotomy : Kafa çifti sinirinin kesilmesi.

Sialadenectomy : Tükürük bezinin ameliyatla alınması.

Antrectomy : Antrumun çıkarılması.

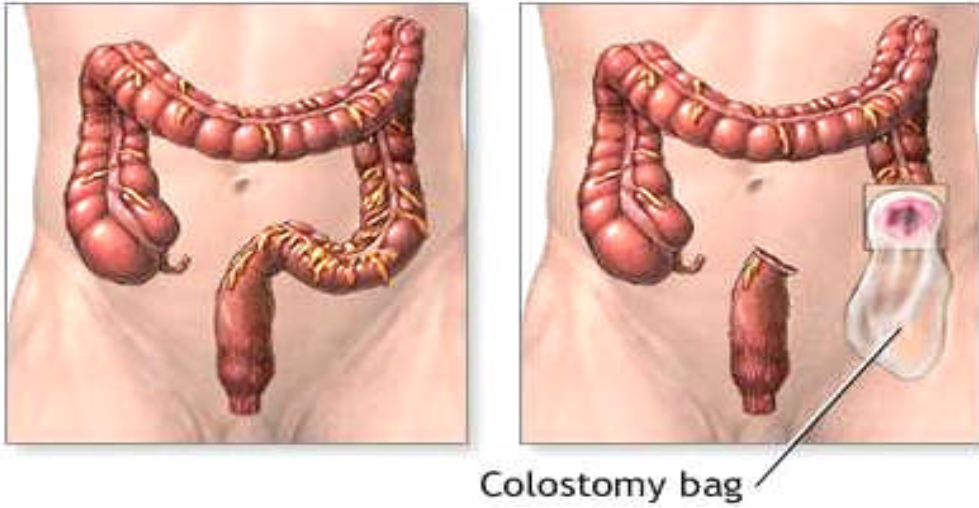
Cholecystography : Röntgen ışınları aracılığıyla safra kesesi filminin alınması.

Cholecystectomy : Safra kesesinin ameliyatla çıkarılması.

Colectomy : Kalın bağırsağın kesilerek çıkarılması.

Gastrojejunostomy : Mide ile yeyunumun ağızlaştırılması.

Colostomy : Kalın bağırsağın karın duvarına ağızlaştırılması.

Şekil 14: Kalın bağırsakta oluşan tıkanıklık ve açılan kolostomi

Appendectomy : Appendiksin çıkarılması.

Gastrectomy : Midenin kısmen veya tamamen ameliyatla alınması.

Cystectomy : Kistlerin çıkarılması.

1.10. Üriner Sisteme İlişkin Terimler

Üriner sistem; idrarın oluşması, taşınması, toplanması ve dışarıya atılmasında görev alan organlardan oluşur. Bu organlar; böbrekler (renes), idrar boruları (ureter), idrar kesesi (vesica urinaria) ve idrar yolu (urethra)'dur. İdrar, böbreklerde oluşur. Diğer organlar idrarı taşıma, depolama ve dışarı atmada görevlidir.

1.10.1. Anatomik Terimler

Organa urinaria : Üriner organlar.

Ren : Böbrek.

Nephros : Böbrek.

Hilum renale : Böbreğin ortasında ve böbreğe giren çıkan oluşumların olduğu göbek bölgesi.

Cortex renalis : Korteks.

Medulla renalis : Böbreğin iki katmanından içte ve hiluma yakın olanı.

Glomerulus : Böbreğin korteks katmanında bulunur.

Corpusculum renalis : Böbrek cisimciği.

Tubulus renalis : Böbrek borucuğu.

Nephron : Böbrek cisimciği ile başlayan borucuklardan yapılan en küçük yapısal birim.

Pelvis renalis : Böbrekte boşaltma borularının açıldıkları geniş boşluk.

Ureter : Pelvis renalis ile idrar kesesi arasında uzanan ince boru.

Vesica urinaria : Mesane.

Cyst : İdrar kesesi.

Urethra masculina : Erkek uretrası.

Urethra feminina : Kadın uretrası.

1.10.2. Semptom Terimleri

Polyuria : Sık idrar yapma, idrar çokluğu.

Oliguria : Seyrek idrar yapma, idrar azalması.

Stranguria : Damla damla ve ağrılı idrar yapma.

Anuria : İdrar yapamama.

Nocturia : Geceleri idrara çıkma.

Dysuria : Ağrılı idrar yapma.

Üriner tenesmus : İdrarını yaptığı halde hala idrar yapma gereksinimini duyma.

Nocturnal enuresis : Uykuda idrar tutamama.

Enkontinens : İdrar kaçırma.

Pneumaturia : İdrarla gaz çıkartılması.

Hematuria : İdrarda kan bulunması.

Proteinuria : İdrarda protein bulunması.

Glycosuria : İdrarda şeker bulunması.

Retention of urine : İdrar retansiyonu.

Oedema : Hücreler arası aralıklarda aşırı sıvı toplanmasına bağlı olarak vücudun bir bölümünün şişmesi.

1.10.3. Tanı Terimleri

Kronik böbrek yetmezliği : Böbreğin filtrasyon ve düzenleme işlevlerinde bozulma ve yetmezliğe yol açan çok sayıda patolojik duruma bağlı olarak ortaya çıkan tablo.

Akut böbrek yetmezliği : Kısa sürede oligüri ya da anüriye azoteminin eşlik ettiği tablo.

Dialysis : Bir çözeltinin içerisinde elementlerin yarı geçirgen bir membranın bir yanından öbür yanına difüzyon yoluyla geçirilerek ayrılması.

Peritoneal dialysis : Toksik maddelerin periton yolu kullanılarak vücuttan uzaklaştırılması.

Hemodialysis : Toksik maddelerin hemodiyaliz aygıtları ve sıvıları aracılığı ile kandan uzaklaştırılması.

Glomerulonephritis : Glomerüllerin iltihabı.

Nephrotic syndrome : Ödem

Renal glucosuria : Kan glikoz düzeyi normal veya düşük olmasına rağmen idrara glikoz çıkarılması.

Nephrogenic : Böbrek tubuluslarının antidiüretik hormona (ADH) duyarsız olması.

Medullar sünger böbrek : Toplayıcı tubulusların doğuştan kistik genişlemesiyle sonuçlanan tubulus ektazisi veya displazisi.

Atnalı böbrek : Her iki böbreğin normal konumlarını alamayarak alt uçlarından birleşmeleri sonucu oluşan doğumsal bir anomalidir.

Acute tubulointerstitial nephritis : Çoğunlukla ilaçlara karşı aşırı duyarlılık durumunun neden olduğu bir akut böbrek yetmezliği sendromu.

Chronic tubulointerstitial nephropathy : Tubulointerstisyel alandaki lezyonların ön planda olduğu kronik böbrek hastalığı tablosu.

Toxic nephropathy : Böbrekte ilaç, yenilen içilen, absorbe edilen veya solunan kimyasal ya da biyolojik bir madde tarafından oluşturulan morfolojik veya fonksiyonel değişiklik.

Pyelonephritis : Böbrek pelvis ve parankim dokusunun iltihabıdır.

Urethritis : Üretranın iltihabı.

Cystitis : İdrar kesesi iltihabı.

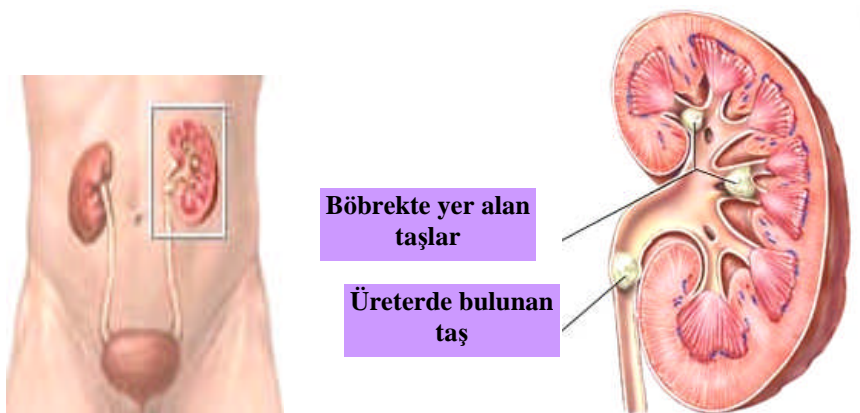
Fanconi syndrome : Glikozüri, fosfatüri, aminoasitüri ve bikarbonat kaybı ile belirlenen çoğu zaman sistinozis ile birlikte olan kalıtsal ya da edinilen bir hastalık.

Hydronephrosis : Böbrek pelvisinin idrar birikmesinden dolayı genişlemesi.

Renal ectopia : Böbreğin normal yerinin dışında bir yerde olması.

Renal agenesis : Böbreğin oluşmaması.

Hypernephroma : Böbrek üstü korteksinden meydana gelen tümör.

Şekil 15: Böbrek Taşları

Nephrolithiasis : Böbreklerde taş olması.
Vesicoureteral reflux : İdrar kesesindeki idrarın üretere geri kaçması.
İdrar kesesi ekstrofisi : İdrar kesesinin karın ön duvarına açıldığı ağır bir anomali.
İdrar kesesi divertikülü : İdrar kesesi duvarının dışa doğru ceplenmesidir.
İdrar kesesi çıkışının kontraktürü : İdrar kesesi çıkışında tıkanıklık olması.
Hypospadias : Üretranın penisin ventraline açılması.
Epispadias : Üretranın penisin dorsaline açılması.

1.10.4. Ameliyat Terimleri

Renal transplantation : Böbrek nakli, hasta böbreğin çıkarılarak yerine sağlıklı böbreğin nakledilmesi.

Nephrectomy : Böbreğin çıkarılması.

Nephrostomy : Böbreğin bir tüp aracılığıyla deriyle ağızlaştırılması.

Nephrotomy : Böbreğin açılarak operasyon yapılması, örneğin taşların çıkarılması.

Nephrolithotomy : Böbrekte bulunan taşların ameliyatla alınması.

Suprapubik kateterizasyon : Suprapubik bölgeden idrar kesesine bir kateter yerleştirilerek idrar kesesinin boşaltılmasının sağlanması.

Cystolithotomy : İdrar kesesindeki taşların ameliyatla alınması.

Cystectomy : İdrar kesesinin çıkarılması.

Cystotomy : İdrar kesesinin açılarak içinden patolojik materyalin çıkarılması.

Cystoscopy : Fiberoptik bir aletle idrar kesesinin incelenmesi.

Cystography : Kontras bir madde ile doldurulan idrar kesesinin radyografisi.

1.11. Genital Sisteme İlişkin Terimler

Genital sistem, insanda üremeye ilgili organların oluşturduğu sistemdir. Bu sistemi yapan organlar cinsiyete göre ikiye ayrılır: 1. Kadın üreme organları. 2. Erkek üreme organları. İki sistemde de organlar farklıdır. Ancak, görev yönüyle organlar arasında benzerlikler görülür.

Üreme organlarından erkek üretrası aynı zamanda üriner sistemin organıdır. Bu organ idrarı dışarı çıkarırken, üriner sistem, spermayı dışarı çıkarırken, genital sistem organı görevini yapar. Üreme organlarından bazıları üremenin dışında cinsellik görevi de yaparlar.

1.11.1. Anatomik Terimler

1.11.1.1. Erkek Genital Organlarına İlişkin Terimler

Organa genitalia masculina : Erkek genital organları.

Testis : Erkek döl hücrelerinin yapıldığı organ.

Orchis, didymus : Er bezi.

Scrotum : Testisi içine alan torba.

Tubulus seminifer contortus : Testis içindeki bölmecikler içinde bulunan ve testosteron hormonu salgılayan hücreler.

Sertoli hücreleri : Tubuluslar içinde olan özgün işlevli hücreler.
Leyding hücreleri : Tubuluslar arasındaki bağ doku içinde bulunan ve testosteron hormonu salgılayan hücreler.
Spermium : Sperm.
Sperma : Erkek döl hücreleri ile genital bezlerin salgılarının karışımından oluşan sıvı.
Epididymis : Her iki testisin arka kenarları üzerinde abanmış olarak bulunan organlar.
Ductus deferens : Epididymis ile uretra arasında uzanan boru.
Vesicula seminalis : Pelvis boşluğunda bulunan genital bezlerden ilki.
Prostata : Sidik kesesinin altında, kestane büyüklüğünde olan bez.
Glandula bulbourethralis : Üretra yolu üzerinde prostattan sonra gelen bez.
Penis : Erkeklerde idrar çıkarma ve çiftleşme organı.
Preputium : Sünnet derisi.
Glans penis : Penis başı.

1.11.1.2. Kadın Genital Organlarına İlişkin Terimler

Ovarium, over : Yumurtalık. Kadın döl hücresinin üretildiği organlar.
Oophoron : Yumurtalık.
Graafian follicle : Ovaryumdan atılmak üzere olan gelişmiş oositin çevre yapılarıyla birlikteki ismi.
Corpus luteum : Atılan graaf follikülünün yerine oluşan yapı.
Ovum, oocyte, ovocyte : Kadın döl hücresi.
Tuba uterina, oviduct : Uterus ile ovaryum arasında uzanan boru.
Salpinx : Tuba uterina.
Uterus : Döl yatağı, rahim.
Hystera, metra : Döl yatağı.
Tunica muscularis : Kas katı.
Cervix uteri : Uterusun vagina içine doğru sokulmuş bölümü.
Vagina : Döl yolu, kadın çiftleşme organı.
Colpos : Döl yolu.
Tunica mucosa : Vaginanın boşluğa bakan ilk katmanı.
Vulva : Kadında dıştan görülen genital organların hepsine verilen isim.
Labium majus : Büyük dudak.
Labium minus : Büyük dudakların örttüğü içteki iki dudak.
Vestibulum vaginae : Vulvada büyük dudaklar tarafından çevrilmiş, uretra ve vaginanın açıldığı giriş bölümü.
Clitoris : Penis karşılığıdır.
Ostium vaginae : Vaginanın küçük dudaklar arasında vestibule açıldığı delik.
Hymen : Kızlık zarı.

1.11.2. Semptom Terimleri

1.11.2.1. Erkek Genital Sistemi

Hematospermia : Spermanın (meni) kanlı olması.

Aspermia : Sperma sıvısının olmaması.

Azospermia : Spermada spermiyumun olmaması.

Oligospermia : Spermada bulunan az spermiyum olması.

Necrospermia : Spermada bulunan spermiyumların hepsinin ölü olması.

1.11.2.2. Kadın Genital Sistemi

Menstruation : Adet görme.

Amenorrhoea : Adet kanamasının olmaması.

Dysmenorrhoea : Adet kanamasının ağrılı olması.

Hypermenorrhoea, menorrhagia : Adet kanamasının aşırı olması ve uzun sürmesi.

Oligomenorrhoea : Seyrek adet görme.

Polymenorrhoea : Sık adet görme.

Metrorrhagia : Adet kanamalarının dışında kanama olması.

Pruritusvulvae : Vulvada şiddetli kaşıntı olması.

1.11.3. Tanı Terimleri

1.11.3.1. Erkek Genital Sistemi

Cryptorchism : Testislerin skrotuma inmemesi.

Retractile testis : Testisin bazen skrotuma inerken, bazen inguinal kanal geri döndüğü durum.

Testis torsiyonu : Testisin kendi kordonu çevresinde dönmesi.

Hydrocele : Tunika vaginalis içinde sıvı birikmesi.

Hematocele : Tunika vaginalis içinde kan birikmesi.

Varicocele : Skrotum venlerinin varisidir.

Benign prostat hipertrofisi : İyi huylu prostat hiperplazisi.

Seminoma : Bir testis tümörü.

Prostatitis : Prostat iltihabı.

Orchiditis : Testis iltihabı.

Epididymitis : Epididim iltihabı.

1.11.3.2. Kadın Genital Sistemi

Vulvitis : Vulva iltihabı.

Vaginitis : Vagina iltihabı.

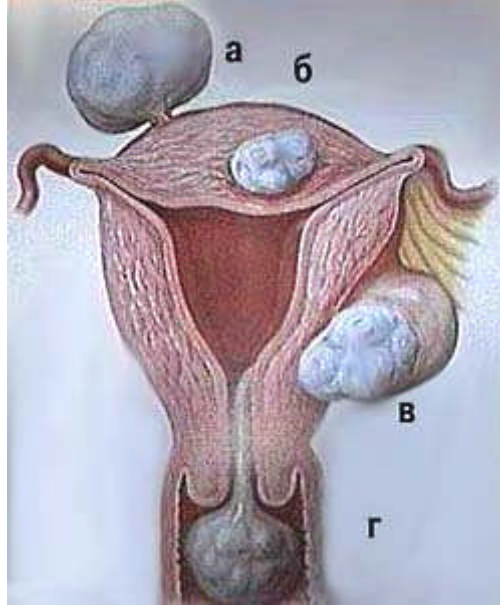
Endocervicitis : Serviks iltihabı.

Salpingitis : Tuba uterinaların iltihabı.

Pyosalpinx : Bir veya iki tubu uterinanın irinle dolması.

Hydrosalpinx : Tuba uterinaların bir sıvı ile dolması.

Myoma : Uterusun benign tümörüdür.

Şekil 16: Myom çeşitleri

Endometriosis : Endometriumun uterus dışında başka bir lokalizasyonda bulunması.

Mole hydatiform : Dejenerasyona uğrayan bir gebeliği izler.

Polycystic : Hipotalamus-hipofiz-ovaryum eksenindeki bir hastalığa bağlı olarak ovulasyon olmaması ve ovaryumların kistik hal alması durumudur.

Menopause : Kadında mensturasyon fonksiyonlarının durduğu dönem.

Premature menopause : Zamanından önce gelişen menapoz.

İatrogenic menopause : Overektomi sonrası gelişen menapozdur.

1.11.4. Ameliyat Terimleri

1.11.4.1. Erkek Genital Sistemi

Prostatectomy : Prostatın çıkarılması.

Orchiectomy : Testislerin çıkarılması.

Vasectomy : Sterilizasyon sağlamak amacıyla ductus deferenslerin kesilmesi.

1.11.4.2. Kadın Genital Sistemi

Mastectomy : Memenin çıkarılması.

Total abdominal histerektomi + bilateral salpingo ooferektomi : Uterus, tüpler ve overlerin çıkarılması.

Hysterectomy : Uterusun ameliyatla çıkarılması.

Hysteroscopy : Döl yatağının endoskopik muayenesi.

Oophoropexy : Yumurtalıkların tespiti.

Colpectomy : Vajinanın ameliyatla çıkarılması.

Doğum Terimleri

Gravida : Gebe, yüklü.

Natus : Doğum.

Travay : Doğum eylemi.

Primipara : İlk doğum yapmış kadın, yalnız bir çocuk doğurmuş kadın.

Multipara : İki ya da daha fazla doğum yapmış kadın.

Abortus imminens : Düşük tehdidi.

Spontan abortus : Gebeliğin 20. haftadan önce kaybı.

Abortus incompetence : Uterus yetersizliğinden dolayı meydana gelen düşük.

Prematüre doğum : Gebeliğin 20 ile 38. haftaları arasında olan doğum.

Hyperemesis gravidarum : Gebe kadında görülen, dehidratasyon ve asidoz gelişmesine yol açacak derecede bulantı ve kusma.

Preeclampsia : Gebeliğin 20. haftası ile doğumdan sonraki ilk hafta arasında hipertansiyon, albüminüri ve ödem gelişmesi.

Eclampsia : Preeklampsiye ek olarak konvülsiyon veya koma gelişmesidir.

Abruptio placenta : Plasenta dekolmanı.

Placenta praevia : Plasentanın serviks iç ağzı üzerine veya yakınına implante olması.

Retention of placenta : Doğumdan sonra plasentanın bir bölümünün uterusda kalması.

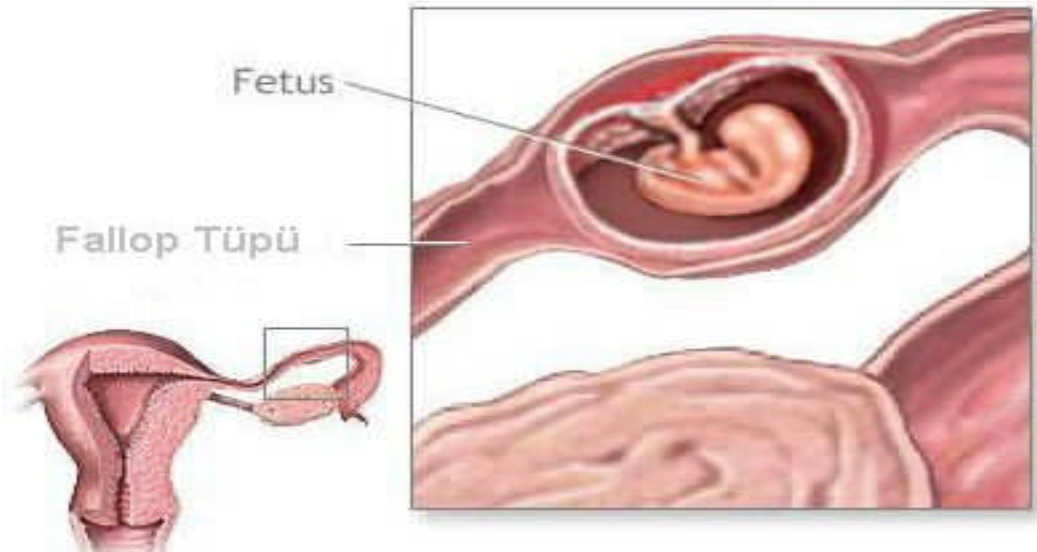
Erythroblastosis fetalis : Genellikle anneyle fetusun kan gruplarındaki uyumsuzluk nedeniyle anne kanında oluşan antikorların plasenta yoluyla fetusa geçmesi sonucu fetusta veya yenidoğanda ortaya çıkan hemolitik anemi.

RIA : Rahim içi araç. Doğum kontrol amaçlıdır.

Sterilization : Kısırlaştırma.

Tüp ligasyonu : Tuba uterinaların bağlanması.

Ectopic pregnancy : Ektopik gebelik, dış gebelik.

Şekil 17:Dış gebelik

Episiotomy : Doğum sırasında perineye uygulanan kesi.
Caesarean : Karından girilip corpus uteriye cerrahi insizyon yapılarak gerçekleştirilen doğum.

1.12. Göze İlişkin Terimler

Göz, görme organıdır. Kafatasında orbita denilen iki boşluk içine yerleşmişlerdir. Kendine özgü karmaşık yapıya sahiptir. Duyu organlarından biridir. Göz iki kısımda incelenir: 1- Göz küresi 2- Gözün yardımcı oluşumları.

Göz kasları, göz kapakları, kirpikler ve gözyaşı bezi gözün yardımcı organlarını oluşturur.

1.12.1. Anatomik Terimler

Orbia : Frontal kemikte bulunan sağlı sollu, gözyuvarlarının yerleştikleri kemik boşluklarıdır.

Ophthalmos : Göz.

Oculus : Göz.

Nervus opticus : Optik sinir, görme siniri.

Bulbus oculi : Göz yuvarı, göz küresi.

Sclera : Göz akı.

Cornea : Dış katmanın 1/6 ön kısmıdır.

Choroidea : Göz yuvarının orta katmanın arka kısmı.

Corpus ciliare : Orta katmanın koroideanın önünde genişlemiş kısım.

İris : Korpus silyareden ortaya doğru uzanan yaprak şeklindeki uzantıdır.

Pupilla : İrisin ortasında bulunan delik.

Retina : Gözün en iç katmanı.

Lens : Mercek.

Camera : Göz yuvarının içindeki odalara verilen isim.

Palpebra : Göz kapağı.

Blepharon : Göz kapağı.

Gl. Tarsalis : Tarsal bezler.

Conjunctiva : Göz kapaklarının korneaya bakan yüzlerini kaplayan müköz katman.

Gl lacrimalis : Lakrimal bez.

Photo : Işık.

1.12.2. Semptom Terimleri

Epiphora : Aşırı gözyaşı gelişi.

Scotoma : Görme alanındaki kör nokta.

Photophobia : Işıktan rahatsız olma.

Strabismus : Şaşılık.

Şekil 18: Şaşı çocuk

Nystagmus : Gözlerin yatay, dikey ya da daire çizecek biçimde ritmik olarak titreşmesi.

Diplopia : Çift görme.

Amblyopia : Görme keskinliğinin azalması.

1.12.3. Tanı Terimleri

Ophthalmoplegia : Gözün en dış katmanında görülen felçler.

Cycloplegia : Kirpiksi kaslardaki felç.

Hypermetropia : Göze gelen paralel ışınların retinanın önünde odaklandığı kırma kusurudur.

Myopia : Göze gelen paralel ışınların retinanın önünde odaklandığı kırma kusurudur.

Astigmatism : Gözün kırma gücü göz küresinin farklı meridyenlerinde başka başkadır.

Presbyopia : İlerleyen yaşla birlikte yakın görmeye ortaya çıkan bir çeşit hipermetropidir.

Pterygium : Göz kapaklarının birleştiği köşe ile kornea arasında, konjunktivanın bir bölümünün kalınlaşmasıyla oluşan üçgen şeklinde zarımsı oluşum.

Dacriostenosis : Nazolakrimal kanalın ya doğuştan bir anormali ya da enfeksiyon nedeniyle daralması.

Scleritis : Sklera dokularının derin, genellikle lokalize iltihaplanmasıdır.

Keratomalacia : Korneanın beslenme bozukluğu sonucu yumuşaması.

Keratoconus : Daha çok 10-20 yaş arasında başlayan, genellikle iki yanlı olan ve yavaş yavaş ilerleyen bir kornea genişlemesidir.

İritis : İris iltihabı.

Dacryocystitis : Gözyaşı kesesinin iltihaplanması.

Blepharitis : Göz kapağı kenarlarının iltihaplanması.

Blepharoptosis : Göz kapaklarının düşüklüğü.

Arpacık : Bir veya birkaç zeis ya da moll bezinin veya meibomius bezlerinin akut, lokalize piyojen iltihabı.

Şalazyon : Bir meibomius bezinin kronik, granülomatöz genişlemesi.

Entropion : Göz kapağının ie dönmesi.

Ectropion : Göz kapağının dışa dönmesi.

Conjunctivitis : Konjunktivanın iltihabı.

Keratoconjunctivitis sicca : Her iki gözde de konjunktiva ve korneanın kronik bir şekilde kuruması.

Cornea ulcere : Enfeksiyon nedeniyle kornea dokusunda oluşan yerel nekroz.

Xerophthalmia : A vitamini noksanlığı ve protein-enerji malnutrusyonuna eşlik eden ve kendisini kuru çıplak bir kornea ile gösteren bir durum.

Glaucoma :Gz içi basıncının artmasıyla belirgin bir hastalıktır.

Catarac : Gz merceğinin opaklaşmasıdır

şekil 19: Kataraklı göz

Uveitis : İris, corpus ciliare ve koroid iltihabı.

Sympathetic ophthalmia: Gözlerden birinin travmaya uğramasından sonra uvea pigmentine karşı bir aşırı duyarlılık reaksiyonu olarak meydana gelen iki yanlı ağır bir granüloamatöz uveitis.

Panophthalmitis : Gözün her üç tabakasını da tutan ve genellikle tam tahribatla sonuçlanan irinli bir iltihaplanma.

Endophthalmitis : Uvea, corpus vitreum ve retinada sınırlı kalan benzer bir iltihaplanma.

Vascular retinopathy : Gözdeki veya sistemik damar hastalıklarına bağlı olarak oluşan retina kanaması, eksudasyonu, ödemi, iskemisi veya enfarktüsü.

Diabetic retinopathy : Diabet nedeniyle meydana gelen retina patolojisi.

Retina dekolmanı : Nöral retinanın, alttaki retina pigment epitelinden ayrılması.

Retrolental fibrodysplasia : Prematüre bebeklere yüksek konsantrasyonda oksijen verilmesine bağlı olarak gelişen retina damarlarında anormallikle belirlenen bir hastalık.

Retinoblastoma : Retina nükleer tabakalarından gelişen doğuştan bir malign tümördür.

Retinitis pigmentosa : Kalıtsal, yavaş gelişen bir çeşit retina dejenerasyonudur.

1.12.4. Ameliyat Terimleri

Lens extraction : Lensin çıkarılması.

Cornea transplantation : İşevsel olan korneanın çıkarılarak başka bir insandan alınan korneanın implante edilmesi.

Keratocentesis : Korneanın delinmesi.

Kerectomy : Korneanın kısmen çıkarılması.

Tarsorrhaphy : Kapak kenarlarını karşılıklı dikerek göz kapağı aralığını daraltma veya tamamen kapatma.

Blepharoplasty : Göz kapağı üzerinde herhangi bir şekil bozukluğunu düzeltmek amacıyla yapılan estetik ameliyat.

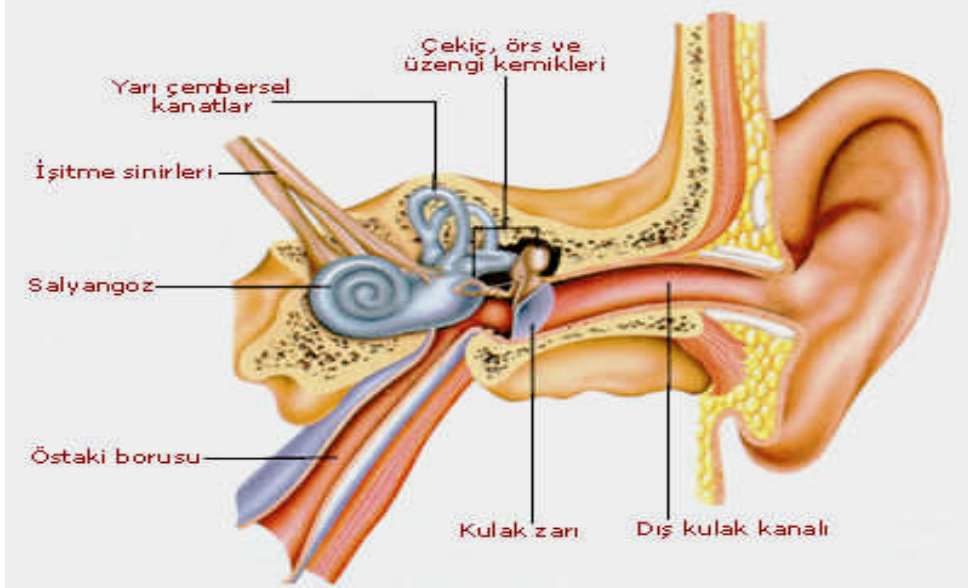
Enucleation : Göz küresinin orbita içi yumuşak dokularla birlikte çıkarılması.

1.13. Kulağa İlişkin Terimler

Kulak, işitme ve denge organıdır. Temporal kemik içine yerleşik iki organdır. Dış kulak, orta kulak ve iç kulak olarak üç bölümden yapılmıştır. Dış kulak, orta kulak ve iç kulak olarak üç bölümden yapılmıştır. Dış kulak, kulak kepçesiyle topladığı ses dalgalarını kulak zarı titreşimleriyle orta kulağa geçirir. Orta kulakta kulak kemikçikleri ve orta kulak boşluğu bulunur. İşitme ve denge işlevleri iç kulak bölümünde gerçekleşir.

1.13.1. Anatomik Terimler

Auris : Kulak.

Şekil 20: Kulak

Oto, otikos : Kulak.

Auris externa : Dış kulak.

Auris media : Orta kulak.

Auris interna : İç kulak.

Auricula : Kulak kepçesi.

Gl. Seruminosa : Seruminos bez.

Membrana tympanica : Timpanik zar.

Myringa : Kulak zarı.

Ossicula auditoria : Kulak kemikçikleri.

Stapes : Üzengi kemiği.

İncus : Örs kemiği.

Malleus : Çekiç kemiği.

Cavum tympani : Orta kulak iltihabı.

Tuba auditiva : Orta kulak boşluğu ile yutak arasında uzanan boru.

Cartilago auricularis : Kulak kepçesi kıkırdağı.

Cochlea : İç kulakta işitme duyusunu alan kısım.

Vestibulum : İç kulakta dengeyle ilgili kısım.

1.13.2. Semptom Terimleri

Tinnitus : Kulak çınlaması.

Otalgia : Kulak ağrısı.

Otorrhea : Kulak akıntısı.

Otorrhagia : Kulak kanaması, kulaktan kan gelmesi.

1.13.3. Tanı Terimleri

Perichondritis : Kulak kepçesi kıkırdağının perikondrium iltihabı.

Otitis externa : Dış kulak iltihabı.

Otitis media : Akut orta kulak iltihabı.

Myringitis tympanitis : Kulak zarı iltihabı.

Otosclerosis : Üzengi kemiği (stapes) tabanının ankilozuna ve iletim tipi işitme kaybına neden olan bir hastalık.

Sensorinöral işitme kaybı : İç kulak ve işitme sinirindeki bir nedene bağlı olarak oluşan işitme kaybı.

Meniere hastalığı : Membranöz labirentteki yaygın bir dilatasyonun eşlik ettiği, tekrarlayan şiddetli baş dönmeleri, sensorinöral işitme kaybı ve kulak çınlamasıyla giden bir hastalık.

Vestibular neuritis : Önceleri devamlı, daha sonra nöbetler halinde gelen baş dönmeleriyle ortaya çıkan iyi huylu bir hastalık.

Acoustic neuroma : Kafa sinirinin tümörü.

Presbycusis : Normal yaşlanma olayının bir bölümü olarak oluşan sensorinöral işitme kaybı.

1.13.4. Ameliyat Terimleri

Myringotomy : Kulak zarında cerrahi olarak delik açılması.

Tympanostomy : Timpanik boşluğun bir tüp aracılığıyla dış kulağa açılması.

Tympanotomy : Kulak zarı ameliyatı.

Otoplasty : Dış kulağın plastik ameliyatı.

1.14. Deriye İlişkin Terimler

Deri, vücudu saran, en ağır ve en büyük organdır. Toplam vücut ağırlığının %16'sıdır. Erişkinde yüzey alanı ortalama 1,2-1,3 m² arasında değişir. Kalınlığı 1-4 mm arasındadır. En ince olduğu yer göz kapakları, en kalın olduğu yer ayak tabanıdır. Deriyle ilgili hastalıkları inceleyen bilim dalına dermatoloji denir.

Deri, insan için önemli bir organdır. Koruma, salgılama, ısıyı ayarlama ve duyu alma gibi dört ayrı işlevi vardır. Tırnaklar ve kıllar deride ek yapılardır.

1.14.1. Anatomik Terimler

Cutis, tegument, pella : Deri.

Corium : Deri.

Dermis : Deri

Epidermis : Üst deri.

Dermis : Epiderminin altındaki sıkı bağ dokudan yapılmış kattır. Alt deri.

Hypdermis : Deri altı katı.

Pili : Kıllar.

Lanugo : Tüy gibi kıl.
Melanocytus : Epidermis katmanı hücreleri arasında melanin pigmenti içeren ve derinin rengini veren hücreler.
Folliculus pili : Kıl kökü.
Vibrissae : Burun kılları.
Hicri : Koltuk altı kılları.
Barba : Sakal.
Pubes : Dış üreme organları çevresindeki kıllar.
Gl. Sebacea : Deri yağ bezleri.
Gl. Sudorifer : Deri ter bezleri.
Unguis : Tırnak.
Onyx : Tırnak.
M. arrector pili : Erektör kıl kası.
Merkel hücreleri : El ve ayak ayalarında kalın deride epidermis hücreleri arasında bulunan dokunma duyusunu alan hücreler.

1.14.2. Semptom Terimleri

Pruritus : Kaşıntı.
Cicatrix : Yara iyileştikten sonra deride kalan izi.
Petechiae : Deri altında oluşan küçük kan lekeleri.
Macula : 10 mm'nin altında olmak üzere büyüklüğü ve biçimi değişik olabilen, deride kabarıklık yapmayan renk değişikliği.
Papula : Çapı genellikle 10 mm'nin altında bulunan sert, kabarıklık lezyon.
Plak : Çapı 10 mm'den büyük çevresinden yüksek bir lezyon veya bir grup papül.
Nodule : Ele gelen deride kabarıklık yapabilen ya da yapmayan yuvarlak sert kitle.
Vesicule : Çapı 5 mm'den küçük, çevresi kesin belirli, içerisinde seröz sıvı bulunan lezyon.
Bulla : Çapı 5 mm'den büyük vezikül.
Pustula : İçerisinde irin bulunan yüzeysel, kabarıklık bir lezyon.
Telangiectasia : Yüzeysel kan damarlarının genişlemesi.
Ecchymosis : Kan damarlarının yırtılmasından dolayı deri altına kan toplanması ve bu yüzden o kısımdaki deri renginin morarması.
Erosion : Epiderminin kısmen veya tamamen kaybı.
Ulcer : Epiderminin ve en azından derminin bir kısmının kaybı.
Lichenification : Deri işaretlerinin belirginleşmesiyle birlikte görülen deri kalınlaşması.
Defigmentation : Deriye rengini veren maddenin kısmen veya tamamen kaybolması.
Hyperpigmentation : Deriye rengini veren maddenin fazla bulunması.

1.14.3. Tanı Terimleri

Psoriasis : Sedef hastalığı.
İmpetigo : Öncelikle çocuklarda görülen yüzeysel, vezikülopüstüler bir deri hastalığı.

Eczema : Çeşitli etkenler nedeniyle gelişen yer yer kabuklanma gösteren veziküller oluşması ve akıntı ile belirgin kaşıntılı deri iltihabı.

Urticaria : Deri üzerinde şiddetli kaşıntı ve yanına hissini eşlik ettiği pembemsi kırmızı kabartılar oluşması ile belirgin alerjik durum.

Texic epidermal necrolysis : Deri ve bazen de mukoza epitelinin tabakalar halinde soyularak geride geniş, çıplak sahalar bıraktığı, hayatı tehdit edecek derecede ağır bir deri hastalığı.

Dermatophyte infection : Deri ve eklerinin mantar enfeksiyonları.

Tinea corporis : Vücut mantarı.

Tinea pedis : Ayak mantarı.

Tinea unguium : Tırnak mantarı.

Tinea capitis : Baş mantarı.

Tinea barbae : Sakallı deri bölgesinin mantarı.

Cellulitis : Bağ dokusunun özellikle gevşek yapıdaki deri altı dokusunun yaygın iltihabi durumu.

Erysipelas : Yılancık.

Folliculitis : Kıl folliküllerinin yüzeysel veya derin bakteri enfeksiyonu.

Fronkül : Stafilokok enfeksiyonu nedeniyle akut olarak oluşan hassas perifolliküler iltihabi nodüller.

Carbunculus : Enfeksiyonun deri altına da yayıldığı bir grup çıban.

Dermatitis : Derinin yüzeysel yangısı.

Seborrheic dermatitis : Kafa derisinde, yüzde ve bazen de vücudun diğer bölgelerinde görülen deri kalınlaşması.

Atopyc dermatitis : Derinin kronik, kaşıntılı, yüzeysel bir iltihabı.

Şekil 21: Atopik dermatit

Erythrasma : Corynebacterium minutissimum tarafından oluşturulan ve hemen her erişkinlerde görülen yüzeysel bir deri enfeksiyonu.

Comedon : Yağ bezi kanallarının tıkanmasıyla oluşan siyah noktalar.

Acne : Siville.

Rosacea: Genellikle orta veya ileri yaşlarda başlayan, özellikle yüzün merkezi kısımlarındaki telanjiektazi, eritem papül ve püstül gibi lezyonlarla belirlenen kronik iltihabi bir hastalık.

Erythema nodosum: Daha çok pretibial bölgede, bazen de kollarda ve diğer bölgelerde hassas, kırmızı nodüllerin ortaya çıktığı iltihabi bir deri ve deri altı dokusu hastalığıdır.

Pemphigus : İntradermal büllerle seyreden etyolojisi bilinmeyen bir deri hastalığıdır.

Dermatitis herpetiformis : Şiddetle kaşınan veziküllerin, papüllerin ve ürtiker benzeri lezyonların kümeler yaptığı kronik bir hastalık.

Pseudofolliculitis barbae : Kıl dönmesi.

Paronychia : Tırnak yatağı iltihabı.

Şekil 22:Paronişi örneği

Pitriasis rosea : Etkeni bilinmeyen, pul pul lezyonlarla ortaya çıkan hafif iltihabi bir deri hastalığı.

Lichen planus : Birbirleriyle birleşerek kaba, pullu plaklar halini alabilen, küçük ayrı ayrı duran, köşeli papüllerin görüldüğü tekrarlayan, kaşıntılı, iltihabi bir hastalık.

İcthyosis : Deri yüzeyinde aşırı pullanma gösteren herediter bir grup hastalık.

Decubitus ulcer : Genellikle yatalak hastalarda basınç altında kalan yerlerinde oluşan iskemik nekroz ve ülserlerdir.

Albinism : Melanositlerin melanin yapmadığı kalıtsal bir hastalıktır.

Vitiligo : Melanositlerin sonradan ortadan kalktığı bir hastalıktır.

Milliaria : İsilik.

Nevus : Ben.

Ephelides : Çil, benek.

Verrucae vulgaris : Siğil.

Alopesia : Kellik, saçların dökülmesi.

Scabiazis : Uyuz.

Keratoacanthoma : Merkezinde keratinöz madde içeren bir krater bulunan yuvarlak, sert ve genellikle et renginde bir lezyon.

1.14.4. Ameliyat Terimleri

Dermatoplasty : Cildin bir yerini tamir için vücudun başka bir yerinden bir cilt parçası kesip bu yere yapıştırma ameliyatı.

Excoriation : Cildin bir kısmının çıkarılması.

Dermatome : Greft olarak hazırlanmak üzere çeşitli kalınlıkta deri plakları kesebilen araç.

Curettage : Derideki yüzeysel lezyonların deri küretiyle (kazıyıcı alet) alınması.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastanın laboratuvar ve diğer testler için kayıt ve formlarını düzenleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ İş ortamını düzenli ve temiz hale getirerek çalışma disiplininize etki edecek şekilde işe odaklanmanızı artırınız.➤ Büro araç ve gereçlerinizi eksiksiz hale getirerek performansınızı artırınız.➤ Hazırlayacağınız işe uygun verileri toplayınız.➤ Hastanın laboratuvar testlerinden gelen bilgilerini kayıt ediniz.➤ Verileri toplamadan önce bir ön araştırma yapınız.➤ Gelen bütün bilgi ve belgeleri dosyalama kriterlerine uygun olarak dosyalayınız.➤ Tibbi terminoloji terimlerini iyice kavrayınız.➤ Hastalık sınıflandırma yöntemlerini öğreniniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastayı laboratuvar ve diğer bölümlere yönlendiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Verileri iletmeden önce doğruluğunu kontrol ediniz.➤ Verileri bilgisayar ortamında hazırlayınız.➤ Verileri açık, anlaşılır ve sade bir dille iletiniz.➤ Yasal düzenlemelere dikkat ediniz.➤ Hastayı uygun bölümlere yönlendiriniz.➤ Hastayla ilgili diğer bölümleri bilgilendiriniz.➤ Hastalıkları uygun sınıflandırma sistemine göre düzenleyiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruları doğru veya yanlış olarak cevaplandırınız.

1. **Tıbbi terminoloji** bilim alanı tıp terimlerini kendine konu alır. (.....)
2. Anatomi ,tıbbi terminoloji için temel bilim dalı değildir.. (.....)
3. **Regio capitis** yüz bölgesi demektir. (.....)
4. **Manus** = el, **Carpus** =el bileği, **Metacarpus**= ayak tarağı demektir. (.....)
5. **Nosoloji**= Hastalıkların sınıflandırılması bilimidir. Bunun yanında semptom, sendrom, bozukluk ve yaralanmaları da içerdiği için teşhissel terimlerin sınıflandırıldığı bilim kavramı içine de dahil edilebilir. (.....)
6. ICD uluslar arası tıbbi sınıflandırma demektir. (.....)
7. Önekler terimin başında bulunur. Birden fazla olur. (.....)
8. Sinir sistemi; merkezi sinir sistemi ve periferik sinir sistemi olmak üzere iki bölüme ayrılır. (.....)
9. Endokrin sistem, içsalgı yapan organlar topluluğudur. (.....)
10. Hareket sistemindeki yapılar sadece kemikler ve eklemlerdir. (.....)
11. Kanı yapan organlara hemopoyetik ve lenfopoyetik organlar denir. (.....)
12. Hemopoyetik olanlar ak kanı, lenfopoyetikler kırmızı kanı (lenf) yaparlar.. (.....)
13. Kardiyovasküler (kalp-damar veya dolaşım) sistemi, kanı bütün vücuda dolaştıran organlar topluluğunun işlevsel birliği oluşturur. (.....)
14. Damarlar, arterler ve venler olarak ikiye ayrılırlar. (.....)
15. Solunum sistemini, burun boşluğu, gırtlak, soluk borusu ve akciğerler oluşturur. (.....)
16. Sindirim sistemini oluşturan organlar: Ağız boşluğu, dudak, yanak, diş, dil, kulak altı tükürük bezi, dilaltı tükürük bezi, çenealtı tükürük bezi, yutak, yemek borusu, onikiparmak bağırsağı, kolonlar, düz bağırsak, anüs, karaciğerdir. (.....)
17. Üriner sistem idrarın oluşması, taşınması, toplanması ve dışarıya atılmasında görev alan organlardan oluşur. (.....)
18. Genital sistem, insanda üremeyle ilgili organların oluşturduğu sistemdir. Bu sistemi oluşturan organlar cinsiyete göre ikiye ayrılır: 1. Kadın üreme organları. 2. Erkek üreme organları. İki sistemde de organlar farklıdır; ancak, görev yönüyle organlar arasında benzerlikler görülür. (.....)

DEĞERLENDİRME

- Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.
- Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.
- Yanlış cevaplandığı sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.
 - Kaynak veya yardımcı ders kitaplarından faydalanınız.
 - Kütüphanelerden, internetten veya makine teknolojisi alanında üretim yapan işletmelerden araştırma yapınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Sağlık kurumları ile ilgili bilginizi kullanarak hastayı diğer kurumlardaki işlemleri için yönlendirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

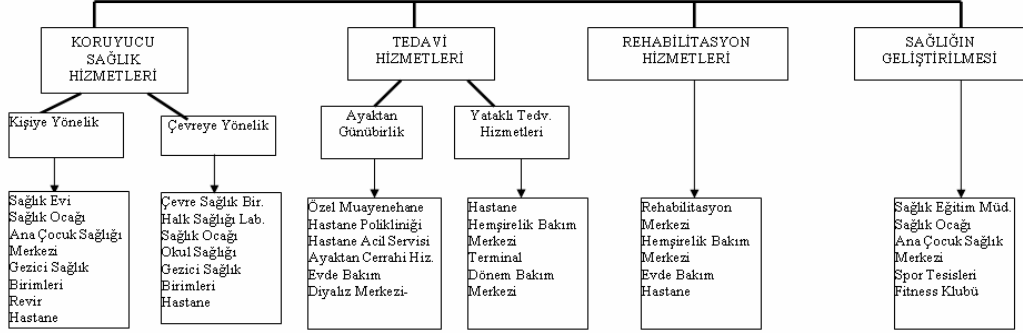
- Çevrenizde bulunan sağlık kurumlarını araştırınız.
- Sağlık ocaklarının özelliklerini araştırınız.
- Hastane çeşitlerini araştırınız.
- Rehabilitasyon merkezlerini araştırınız.
- Ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezlerini araştırınız.

2. SAĞLIK KURUMLARI TANIM VE ÇEŞİTLERİ

Sağlık hizmetleri bugünkü anlayışa göre koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici hizmetler olmak üzere üç grupta ele alınmaktadır. Başka bir deyişle, sağlıkçılar öncelikle, sağlıklı insanı hep sağlıklı olarak yaşatmak ister ve bunun gereklerini yerine getirmeye çalışırlar. İnsan sağlığına gelebilecek zararları önceden bilmek ve bunu önlemeye çalışmak için kullanılması gereken iki tür yaklaşım bulunmaktadır. Koruyucu hizmetler, kişiye yönelik yani yalnızca bireyin sağlığına gelecek tehlikeleri önleme çabaları ya da çevreye yönelik yani bir grup insanı ya da toplumun tamamını kapsayacak genişlikte önleme çabaları şeklindedir. Tedavi edici hizmetler denince, sağlığı şu ya da bu şekilde zarara uğramış insanları tekrar sağlıklı duruma getirmek için ortaya konan bütün çalışmalar anlaşılmaktadır.

Sağlık sistemi ile kastedilen, bir ülkede sağlığın geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi ve tıbbi bakım hizmetleri için var olan tüm kaynaklar, örgütler ve bunların aralarındaki ilişkilerdir. Sağlık hizmetleri; hastalıkların teşhis, tedavi ve rehabilitasyonu yanında, hastalıkların önlenmesi, toplum ve bireyin sağlık düzeyinin geliştirilmesi ile ilgili faaliyetlerin bütünü anlamına gelmektedir. Sağlık hizmetleri sağlık kurumları tarafından sunulmaktadır. Sağlık kurumları, ürettikleri temel sağlık hizmetleri ölçüt alınarak sınıflandırılabilir. Sağlık hizmetlerinin ve sağlık kurumlarının sınıflandırılması, tabloda verilmiştir.

SAĞLIK HİZMETLERİ

Tablo: Bütüncül Sağlık Hizmetleri sunan kurumlar

Tabloda sunulduğu gibi sağlık kurumları, ürettikleri sağlık hizmetinin türüne göre farklılaşmaktadır. Bununla birlikte sağlık kurumlarının büyük bölümünün dört grupta toplanan sağlık hizmetini değişik düzeylerde ürettikleri gözlenmektedir. Örneğin bir sağlık ocağının temel işlevi koruyucu sağlık hizmeti sağlamak olmasına rağmen, teşhis ve tedavi hizmetleri ile sağlığın geliştirilmesiyle ilişkili hizmetlerde sağlamaktadır. Hastaneler için de aynı durumun geçerli olduğu söylenebilir. Hastaneler, temel işlevi olan yataklı tedavi hizmetlerinin sunumu yanında; koruyucu sağlık hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri ve sağlığın geliştirilmesi hizmetlerini de sağlamaktadır.

2.1. Koruyucu Sağlık Hizmetleri

Sağlığın korunması, hastalıkların önlenmesi için verilen hizmetler ile yapılan düzenlemeler koruyucu sağlık hizmetleri grubuna girer. Sağlığı koruyucu önlemler başlıca üç düzeyde ele alınmaktadır.

Primer Koruma: Kişisel ya da toplumsal düzeyde sağlığı geliştirmek amacıyla, aşılama, dengeli beslenme, çevrenin güvenli hale getirilmesi, fiziksel ve duygusal yönden iyi durumda olmak için gereken önlemlerin alınmasıdır.

Sekonder Koruma: Sağlığın bozulma olasılığı karşısında erken tanı ve tedavi önlemlerinin kişisel ve toplumsal düzeyde alınmasıdır.

Tersiyer Koruma: Hastalığa bağlı olarak gelişebilecek sakatlık ve kalıcı bozuklukların en aza indirgenmesi, hastanın yeni duruma uyumunun sağlanarak yaşam kalitesinin artırılması için alınması gereken önlemlerdir. Bir anlamda rehabilite edici hizmetlerin alanına girmektedir.

Koruyucu sağlık hizmetleri, çevreye ve kişiye yönelik hizmetler olarak ikiye ayrılır. Çevreye yönelik hizmetlerin amacı; çevrede sağlığı olumsuz etkileyen biyolojik, fizyolojik ve kimyasal etkenleri yok ederek veya bu etkenlerin kişileri etkilemelerini önleyerek, vreyi olumlu hale getirmektedir. Bu hizmetlere evre sağlığı hizmetleri denir. Bu hizmetler, bu konuda özel eğitim almış mühendis, kimyager, veteriner, biyolog, evre sağlık teknisyeni vb. meslek yeleri tarafından sağlanır. evre sağlığı hizmetleri kapsamında yürütülen hizmetlerin bir kısmı şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Su kaynaklarının sağlanması ve denetimi
- Katı atıkların denetimi
- Zararlı canlılarla mücadele
- Besin sanitasyonu
- Hava kirliliğinin denetimi
- Gürültü kirliliğini denetimi
- Radyolojik zararların denetimi
- İş sağlığı
- Besin kontrolü ve güvenliği
- Konut sağlığı

Kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri; hekim, hemşire gibi sağlık meslekleri üyelerinin yürüttüğü hizmetlerdir. Bu hizmetler arasında; bağışıklama, beslenmeyi düzenleme, hastalıkların erken tanı ve tedavisi, ana ocuk sağlığı hizmetleri, aşırı doğurganlığın denetimi, ilaçla koruma, kişisel hijyen ve sağlık eğitimi bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen sağlık hizmetleri sunan kurumlara örnek olarak şunlar verilebilir:

- Sağlık Evi
- İşyeri Reviri
- Sağlık Ocağı
- Ana ocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri
- Dispanserler
- Laboratuvarlar
- evre Sağlık Birimleri

Türkiye’de asli görevi koruyucu sağlık hizmetleri üretmek olan sağlık kurumlarının işlevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

Sağlık Evi

Şekil 23: Sağlık evi binası

Kırsal bölgelerde coğrafya ve yol durumu göz önüne alınarak iki üç bin nüfus için bir sağlık evi yapılmıştır. Sağlık evleri, sağlık ocağına bağlı olarak çok yönlü hizmet gören kuruluşlardır. Sağlık evlerinde; ana çocuk sağlığı hizmetleri ile toplumsal, kişisel temizlik, uygun ve ekonomik beslenme, kadınların analık ve ev kadınlığı konularında eğitilmeleri, aşı uygulamaları, ölüm, doğum ve göçlerin saptanması, izlenmesi gibi hizmetler sunulmaktadır. Sağlık evlerinde personel olarak yalnızca ebe ya da ebe hemşire görevlidir; başka personel bulunmaz. Sağlık evlerinde yerine getirilen başlıca görevler şunlardır:

- Ana çocuk sağlığı hizmetleri
- Sıtma eradikasyon hizmetleri
- Hasta takibi ve eğitimi
- Aşılama
- Aile planlaması hizmetleri
- Çevrenin düzenlenmesi ve korunması
- Sağlık eğitimi hizmetleri
- İlk yardım ve acil tedavi hizmetleri
- Sosyal yardım hizmetleri
- Diğer Hizmetler

Sağlık Ocağı

Şekil 24: Sağlık ocağı binası

Sağlık Ocağı, sağlık evlerine oranla çok daha geniş kapsamda hizmet vermektedir. Sağlık ocaklarının başlıca görevleri şunlardır:

- Ana çocuk sağlığı hizmetleri
- Sıtma eradikasyon hizmetleri
- Verem, trahom, frengi ve lepra savaş hizmetleri
- Bulaşıcı hastalıklarla mücadele
- Aile planlaması hizmetleri
- Çevre sağlığı hizmetleri
- Bağışıklama
- Okul sağlığı hizmetleri
- Labaratuvar hizmetleri
- Sağlık eğitimi hizmetleri
- Hasta bakım ve sevk hizmetleri
- İlk yardım ve acil tedavi hizmetleri
- Sağlık evi hizmetlerinin eş güdümü ve desteklenmesi
- Sosyal yardım hizmetleri

Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Hizmetleri (ACSAP)

06.02.1997 tarihli, 22900 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri Yönetmeliği’ne göre, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri; sağlık hizmetlerine duyulan ihtiyaç bakımından toplumun en öncelikli kesimini oluşturan kadın, anne ve çocuklarının sağlık düzeyini yükseltmek, üreme sağlığı hizmetleri bütünü içerisinde aile planlaması hizmetleri ve diğer sağlık kuruluşlarıyla işbirliği içinde diğer ana çocuk sağlığı hizmetlerinin sunumunu, koruyucu sağlık hizmetleri ilkelerine uygun şekilde gerçekleştirmek üzerine kurulan sağlık kurumlarıdır.

Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri, ana çocuk sağlığı ve üreme sağlığı hizmetleri yeterince verilemeyen ve birinci basamak sağlık kuruluşları eksik olan bölgelere öncelikle verilerek, il merkezlerinde her 100.000 nüfusa bir adet olmak üzere kurulabilir. Merkezi yerleşim nüfusu en az 30.000 olan ilçe merkezlerinde 1 adet merkez kurulabilmektedir. Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri'nde verilen hizmetler ücretsizdir. Ancak, özellik arz eden hizmetlerden Sağlık Bakanlığı'nın belirleyeceği kurallar doğrultusunda gerektiğinde ücret alınabilir. Merkezlerde verilecek hizmetler şunlardır:

- Aile sağlığı hizmetleri
- Çocuk ve adölesan sağlığı hizmetleri
- Kadın ve erkek üreme sağlığı hizmetleri
- Ağız ve diş sağlığı hizmetleri
- Poliklinik hizmetleri
- Eğitim hizmetleri
- Hizmet içi eğitim hizmetleri
- Halk eğitimi hizmetleri
- Mezuniyet öncesi uygulamalı eğitim hizmetleri
- Erken teşhis hizmetleri
- Danışmanlık hizmetleri
- Kayıt bildirim ve değerlendirme hizmetleri

Sıralanan kurumların bir kısmı, ağırlıklı olarak bireye ve çevreye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri sağlamaları yanında sınırlı ölçüde teşhis ve tedavi hizmetleri de sağlamaktadır.

2.2. Tedavi Hizmetleri

Tedavi hizmetleri, sağlık durumu bozulan kişilerin, eski sağlık düzeylerine ulaşmalarını sağlamak üzere verilen sağlık hizmetleridir. Tedavi edici sağlık hizmetleri, temel olarak hekim sorumluluğunda, diğer sağlık profesyonellerinin katkılarıyla gerçekleştirilir. Tedavi edici sağlık hizmetlerini iki ana grupta toplamak mümkündür. Bunlar: günü birlik tedavi hizmetleri ve yataklı tedavi hizmetleri. Ayaktan tedavi ve günü birlik tedavi hizmetleri, hastane gibi yataklı tedavi kurumuna yatışı gerektirmeyen hastalıkların tanı ve tedavisiyle ilgili hizmetleri içermektedir. Ayaktan bakım hizmetleri çeşitli sağlık kurumları tarafından sağlanmaktadır.

Tedavi hizmetleri, hizmet kapsamı ve hizmet yoğunluğu kriteri esas alınarak da sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflamaya göre tedavi hizmetleri üç ana gruba ayrılmaktadır:

- Birinci basamak tedavi hizmetleri,
- İkinci basamak tedavi hizmetleri,
- Üçüncü basamak tedavi hizmetleri,

Birinci basamak sağlık hizmetleri, daha çok ayaktan tedavi hizmetlerini içermektedir. İkinci basamak tedavi hizmetleri, yoğun tıbbi bilgi ve teknoloji gerektirmeyen hastalıkların tedavisiyle ilgili hizmetleri kapsamaktadır. Üçüncü basamak sağlık hizmetleri, üniversite hastanesi gibi eğitim hastaneleri tarafından verilen, yoğun bilgi ve teknoloji gerektiren tedavi hizmetleridir.

Özel Muayenehane: Hekim ve diş hekimini tarafından kurulan ve tanı ve tedavi hizmetleri üreten kurumlardır.

Günü Birlik Cerrahi Merkezleri: Ayaktan cerrahi bakım merkezleri ve acil merkezleri, günü birlik cerrahi hizmetler sağlayan kurumlardır.

Evde Bakım: Evde bakım, sağlık düzeyini iyileştirmek ve yükseltmek için hastalara, ev ortamında sağlık hizmeti ve hizmet donanımının sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Hastane yatak kapasitelerinin azaltılması nedeniyle evde bakım hizmetleri popülerlik kazanmış ve bütüncül sağlık hizmetlerinin önemli bir öğesi haline gelmiştir. Evde bakım hizmetleri genellikle hemşirelik hizmetleri organizasyonları, ziyaretçi hemşireler, hastaneler, evde bakım hizmet kurumları tarafından sağlanmaktadır. Evde bakım hizmetleri, yüksek teknolojiye dayalı ve emek yoğun evde bakım hizmetleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

Evde bakım hizmetleri ile ilgili olarak Mather tarafından yapılan bir araştırmada; kalp krizi hastalığının evde ve hastanede yapılan tedavileri arasında, tıbbi sonuçlar bakımından farklılık olmadığı ortaya konulmuştur.

Terminal Dönem Bakım Merkezleri

Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumları, palyatif bakım kurumları olarak da bilinmektedir. Yaşama şansı olmayan ve genellikle altı aydan daha az ömrü kalan hastaların bakımıyla ilgilenen kurumlardır. Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumları; ölümün, hayatın doğal bir parçası olarak kabul edilmesi gerektiği varsayımına dayanarak hizmet vermektedir. Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumları, hastalığın tedavisinden çok, hastalığın verdiği ağrıların giderilmesi yoluyla hastanın rahatlatılmasını sağlamaktadır. Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumlarının temel amaçları şunlardır:

- Hastanın ağrı ve diğer rahatsız edici semptomlardan kurtulması,
- Hastanın psikolojik ve manevi yönden desteklenmesi
- Hastanın karşı karşıya kaldığı ölüm tehlikesine rağmen mümkün olduğunca aktif bir yaşam biçimi sürdürmesi ve bunun için gerekli alt yapı hizmetlerinin sağlanması
- Hastanın yanı sıra aynı yazgıyı paylaşan hasta yakınlarının da desteklenmesi, eğitilmesi ve hasta yitirdikten sonra onların yeniden sosyal yaşama uyumunun sağlanabilmesi için destek olunması

Terminal Dönem Hasta Bakım Kurumları; büyük ölçüde kanserli hastaları kabul etmekle birlikte AIDS, kas ve bağ dokusu, böbrek ve kalp hastalıkları terminal aşamada olan hastalara da hizmet sağlamaktadır.

Hemşirelik Bakım Merkezleri

Amerika Birleşik Devletleri'nde oldukça yaygın olan Hemşirelik Bakım Merkezleri, tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri içinde çok büyük bir yere sahiptir. Hemşirelik Bakım Merkezleri, yaşlılara yönelik uzun dönemli hizmet veren kurumlar olarak görülmekle birlikte, kısa dönemli tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini sağlamaktadırlar. Türkiye'de yaygın olmamakla birlikte, Hemşirelik Bakım Merkezlerinin, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde uzun dönemli tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri sunumunda önemli bir payı bulunmaktadır.

Hemşirelik Bakım Merkezi, oldukça geniş bir kavramdır; yatak sayıları 3 ile 1200 arasında değişmektedir.

Hemşirelik Bakım Merkezleri, bağımsız bir kurum olarak çalışabildikleri gibi, bir hastanenin bölümü veya bir emeklilik merkezine bağlı bir kurum da olabilmektedir. Hemşirelik Bakım Merkezleri, ağırlıklı olarak yaşlı kişilere sağlık ve kişisel bakım hizmetleri vermektedir. Hemşirelik Bakım Merkezlerinden yararlanan kişiler, hasta olarak değil, konuk olarak kabul edilmektedir.

Konukların %82'lik bölümü, bir veya birkaç konuda işlevsel bağımlılığı olan, yani günlük yaşam etkinliklerini gerçekleştirilmede, diğer kişilerin yardımına gereksinim duyan bireylerdir. Hemşirelik Bakım Merkezlerinde verilen hizmetler oldukça çeşitlilik göstermektedir. Hizmet kapsamı içinde, günlük yaşam etkinliklerinde bireylere yardımcı olmaktan, bilinç kaybı ve zihinsel özürlü kişilerin gözetimine ve gelişmiş teknoloji gerektiren solunum ve yapay beslenmeye kadar değişik hizmetler bulunmaktadır.

2.3. Rehabilitasyon Hizmetleri

Rehabilitasyon hizmetleri; hastalık ve kazalara bağlı olarak gelişen kalıcı bozukluklar ve sakatlıkların günlük hayatı etkilemesini engellemek ya da bu etkiyi en aza indirmek, kişinin bedensel ve ruhsal yönden başkalarına bağımlı olmadan yaşamasını sağlamamak amacıyla düzenlenen sağlık hizmetleridir.

Rehabilitasyon hizmetleri, yataklı veya yataksız rehabilitasyon merkezleri tarafından sağlanmaktadır. Yataklı tedavi kurumları İşletme Yönetmeliğinde, rehabilitasyon merkezleri; organ, sinir, adale ve kemik sistemi hastalıkları ile kaza ve yaralanmalar veya cerrahi tedaviler sonucu meydana gelen arıza ve sakatlıkların tıbbi rehabilitasyonunu uygulayan yataklı kurum veya servisler olarak tanımlanmaktadır. Rehabilitasyon hizmetleri; tıbbi ve sosyal rehabilitasyon olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Şekil 25: Rehabilitasyon Merkezi Binası

Tıbbi Rehabilitasyon: Bedensel kalıcı bozukluk ve sakatlıkların düzeltilmesi, yaşam kalitesinin artırılması amacıyla verilen hizmetlerdir.

Sosyal Rehabilitasyon: Sakatlığı veya özrü olan kişilerin günlük hayata aktif olarak katılması, başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilmesi amacıyla yapılan, işe uyum sağlama, yeni iş bulma ya da öğretme çalışmalarını kapsamaktadır. Sağlık hizmetlerinin gelişimini ve gelecekteki durumunu kestirebilmek için koruyucu sağlık hizmetleri kavramı ile tedavi edici sağlık hizmetleri kavramı arasındaki farkın iyi vurgulanması gerekmektedir.

2.4. Sağlığın Geliştirilmesi Hizmetleri

Sağlığın geliştirilmesi hizmetleri, sağlıklı kişilerin sağlık durumlarını daha üst düzeye yükseltmek için sağlanan hizmetlerdir. Sağlığın geliştirilmesi hizmetlerinde temel sorumluluk, bireylere aittir. Sağlığın geliştirilmesi; bedensel ve zihinsel sağlık durumu, yaşam kalitesi ve yaşam süresinin yükseltilmesini amaçlamaktadır. Bugün birçok hastalığın bireylerin tarzlarından, alışkanlıklarından kaynaklandığı bilinmektedir.

Sağlığın geliştirilmesi hizmetleri, sağlık eğitiminden farklıdır. Sağlık eğitimi; halkın sağlık konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine yönelikken, sağlığın geliştirilmesi; sağlık eğitimini de kapsayan daha geniş kapsamlı hizmetleri ifade etmektedir. Sağlık eğitimi; bireyin sağlık ve hastalık, insan vücudu ve işleyişi, hastalıktan korunma ve hastalıkla başa çıkma, sağlık sistemi ve işlevleri, sağlık sistemini kullanma ve sağlığı etkileyen sosyal, politik ve çevresel faktörler hakkında bilgilendirilmesini içermektedir. Sağlığın geliştirilmesi ise birey ve toplumun sağlık statüsünü yükseltmeye yönelik tüm faaliyetleri kapsamaktadır.

Sağlık eğitimi, dar kapsamlıdır; birey ve grupları hedef alır. Sağlığın geliştirilmesi ise daha kapsamlıdır; çevreyi, ulusal ve uluslar arası boyutta politik ve sosyal yapıyı değiştirmeyi hedeflemektedir. Sağlığın geliştirilmesi görevi, yalnızca sağlık kurumlarının sorumluluğunda değildir; ulusal ve uluslararası bağlamda tüm özel ve kamu kurum ve kuruluşlarına sağlığın yükseltilmesi konusunda görevler düşmektedir.

Sağlık hizmetleri işlerinin diğer bir sınıflaması da şu şekilde yapılmaktadır.

Yataksız Sağlık İşletmeleri

- Sağlık Evleri
- Sağlık Ocakları
- Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri
- Dispanserler
- Bölge laboratuvarları
- Enterobakteri laboratuvarları
- Özel Muayenehane ve Laboratuvarlar
- Eczaneler ve Medikal malzeme satan işletmeler
- Fitness Kulübü

Yataklı Sağlık İşletmeleri

- Sağlık Merkezleri
- Hastaneler
- Rehabilitasyon Merkezleri

Hastaneler Tanımı ve Türleri

Hastaneler hasta bakım sisteminin temel unsurlarından birisidir. Sağlık sisteminin bir alt sistemi olan hastaneler, sağlık hizmetlerinin temel fonksiyonu olan tedavi hizmetlerinin yürütüldüğü ekonomik, teknik ve hukuki özellikler taşıyan bir işletme türüdür. Hastaneler birer hizmet işletmesi olmasına rağmen, genel işletmelerden bazı yönleriyle ayrılmaktadır.

Hastanelerde temel amaç, her türlü koruyucu önlemlere rağmen oluşabilecek hastalık durumlarında erken teşhis, hızlı ve etkin tedavi ve hastanın kısa zamanda eski konumuna getirilmesidir. Bu amacı gerçekleştirirken eldeki kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması hasta ve toplum tatmininin sağlanması gerekmektedir. Çünkü, tedavi edici hizmetler sağlık bütçesinin %40'ları aşan bir bölümünü kullanmaktadır.

Hastanenin Tanımı

Şekil 26: Hastane Binası

Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'ne göre hastaneler;, hasta ve yaralıların, hastalıktan şüphe edenlerin ve sağlık durumlarını kontrol ettirmek isteyenlerin ayaktan veya yatarak gözlem, muayene, tanı, teşhis, tedavi ve rehabilite edildikleri, aynı zamanda doğum yapılan, sıhhi ve fenni şartlara haiz yerlerdir.

Genel olarak hastaneler teşhis, tedavi ve rehabilitasyon ihtiyacı olan hasta, yaralı, anormal ve hamile; iki veya daha çok kişiye aynı zamanda ve günün 24 saatinde hizmet verebilen ve klinik laboratuvar hizmetleri, teşhise yardımcı, röntgen hizmeti ve tedavi hizmetlerinden; cerrahi, doğum veya bir veya birden çok tıbbi tedavi ünitesi bulunan kurumlardır.

Diğer bir tanımla hastaneler; her türlü sağlık hizmetlerinin ekonomik ve kesintisiz olarak üretildiği eğitim, araştırma ve toplum sağlığı hizmetlerinin yürütüldüğü, kâr gözetmeyen, sağlık endüstrisi pazarında çevreden etkilenen ve çevreyi etkileyen, çeşitli girdileri işleyip yararlı çıktılar haline dönüştüren, karmaşık, pahalı ve kendine özgü özellikler gösteren bir hizmet işletmesi türüdür.

Hastanelerin Türleri

Yataklı tedavi kurumları olarak da adlandırılan hastaneler, sundukları hizmetlerin türlerine, hastaların hastanede ortalama kalış süreleri, hastenenin mülkiyetine ve yatak adetlerine göre çeşitli şekilde sınıflandırıldığı görülmektedir.

Sundukları Hizmet Türlerine Göre Hastaneler

Sunulan hizmet türlerine göre hastaneler; genel hastaneler, özel dal hastaneleri ve eğitim hastaneleri olarak çeşitlenmektedir.

Genel Hastaneler: Her türlü acil ve acil vaka ile yaş ve cins farkı gözetmeksizin, bünyesinde mevcut uzmanlık dalları ile ilgili hastaların kabul edildiği ve ayaktan veya yatarak hasta muayene ve tedavilerinin yapıldığı yataklı kurumlardır.

Özel Dal Hastaneleri: Belirli bir yaş ve cins grubu hastalar ile, belirli bir hastalığa tutulanların, ya da bir organ veya organ grubu hastaların müşahade, muayene, teşhis ve tedavi edildikleri yataklı kurumlardır.

Eğitim Hastaneleri: Öğretim, eğitim ve araştırma yapılan, uzman ve ileri dal uzmanları yerleştirilen genel ve özel dal yataklı tedavi kurumları ile rehabilitasyon merkezleridir.

Ortalama Kalış Süresine Göre Hastaneler

Kısa kalış süreli hastaneler, genellikle ortalama yatış süresi 30 günden az olan genel veya özel dal hastaneleridir. Ortalama yatış süresinin 30 günden daha fazla olduğu genel veya özel dal hastanelerine ise uzun kalış süreli hastaneler adı verilmektedir.

Mülkiyetlerine Göre Hastaneler

Mülkiyetlerine göre diğer bir deyişle finansal kaynakların türüne göre sınıflandırılma, başka bir sınıflandırılma türüdür. Burada hastenenin mülkiyetinin kurum ve kuruluşlara ait olduğuna veya kurum ve kuruluşların niteliğine göre sınıflandırma yapılmaktadır. Bu noktadan hareket edildiğinde Türkiye'deki hastaneler Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na, Sosyal Sigortalar Kurumu'na, kamu iktisadi kuruluşlarına, tıp fakültelerine, belediyelere, yabancılara, azınlıklara, derneklere, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı dışındaki bakanlıklara ve özel kesime ait hastaneler olarak sınıflandırılabilir:

Yatak Sayılarına Göre Hastaneler

Bu sınıflamada genellikle kadro, personel, finansman, malzeme dağıtımı ve istatistik bir ölçüt olarak kullanılmaktadır. Yatak adetlerine göre yapılan sınıflama şu şekildedir.

- 50 yataklı hastaneler
- 100 yataklı hastaneler
- 200 yataklı hastaneler
- 400 yataklı hastaneler
- 400 ve üzeri yataklı hastaneler.

Ülkemizde kullanılmayan bir diğer sınıflama türü ise hastanelerin akredite edilme durumuna göre yapılan; akredite olmuş ve akredite olmamış hastane sınıflamasıdır. Başka bir sınıflama ise hizmet kapsamına göre yapılan sınıflamadır. Birinci basamak sağlık hizmetleri sunan hastaneler, ikinci basamak sağlık hizmetleri sunan hastaneler ve üçüncü basamak sağlık hizmetleri sunan hastaneler olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Yatan hastanın kayıtlarını yapınız.➤ Sevki yapılan hastanın kayıtlarını yapınız.➤ Çıkışı yapılan hastanın kayıtlarını yapınız	<ul style="list-style-type: none">➤ Gelen hastaların bilgilerini eksiksiz bir şekilde alıp, en kısa sürede bilgisayardaki hasta takip kaydına geçiriniz.➤ Her hastanın tek bir dosya numarası olmasına dikkat ediniz.➤ Bir sevk örneğini eksiksiz bir şekilde doldurarak, bunun kaydını bilgisayara giriniz.➤ Hasta çıkış kaydını eksiksiz yapınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sosyal güvencesine göre hastanın yönlendirmesini yapınız.➤ Hastanın son durumunu gösteren evrakları dosyasına koyunuz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Hastaların sosyal güvencesine göre dosya takibini ayrı ayrı tutunuz.➤ Hastanın seyrini gösteren evraklarını dikkatli olarak dosyalayınız.➤ Gelişmeleri bilgisayara eksiksiz olarak aktarınız.➤ Yasal düzenlemelere dikkat ediniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruları doğru veya yanlış olarak cevaplandırınız.

1. Sundukları hizmet türlerine göre hastaneler 4'e ayrılır. (.....)
2. Sağlık evi, sağlık ocağı, dispanser, ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi, halk sağlığı laboratuvarları gibi temel sağlık hizmetleri veren kuruluşlara yataklı sağlık kuruluşları denir. (.....)
3. Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'ne göre hasta, hasta ve yaralıların, hastalıktan şüphe edenlerin ve sağlık durumlarını kontrol ettirmek isteyenlerin ayaktan veya yatarak gözlem, muayene, tanı, teşhis, tedavi ve rehabilite edildikleri aynı zamanda doğum yapılan, sıhhi ve fenni şartlara haiz yerlere hastane denir.(.....)
4. Bedensel kalıcı bozukluk ve sakatlıkların düzeltilmesi, yaşam kalitesinin artırılması amacıyla verilen hizmetlere tıbbi rehabilitasyon denir.(.....)
5. Hemşirelik bakım merkezleri, yaşlılara yönelik uzun dönemli hizmet veren kurumlar olarak görülmektedir.(.....)
6. Terminal dönem hasta bakım kurumları, palyatif bakım kurumları olarak da bilinmektedir ve yaşama şansı olmayan ve genellikle altı ay daha az ömrü kalan hastaların bakımı ile ilgilenen kurumlardır. (.....)
7. Evde bakım, sağlık düzeyini iyileştirmek ve yükseltmek için hastalara ev ortamında sağlık hizmeti ve hizmet donanımının sağlanması olarak tanımlanmaktadır.(.....)
8. Ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezlerinde verilecek hizmetler içerisinde kadın ve erkek üreme sağlığı hizmetleri ağız ve diş sağlığı hizmetleri sosyal yardım hizmetleri sıtma eradikasyon hizmetleri bulunmaktadır. (.....)

DEĞERLENDİRME

- Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.
- Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.
- Yanlış cevaplandığımız sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.
 - Kaynak veya yardımcı ders kitaplarından faydalanınız.
 - Kütüphanelerden, internetten veya makine teknolojisi alanında üretim yapan işletmelerden araştırma yapınız.
 - Öğrenme faaliyetiyle ilgili olarak öğretmenlerinizden yardım alınız.

MODÜL DEĞERLENDİRME

- Almış olduğunuz eğitimle tıbbi terminoloji ve tedavi hizmetleri yöntemlerini öğrenmiş oldunuz. Edindiğiniz bu bilgi ve tecrübeleri “Büro Yönetimi ve Sekreterlik” bölümünün “Tıp Sekreterliği” alanında çalışarak pekiştirebilirsiniz.
- Size verilen konularla ilgili hasta dosyaları evrakları hazırlayabilmelisiniz. Anlamadığınız bir nokta olursa konuyla ilgili faaliyeti tekrar ediniz.
- Bilgi işlenmezse zamanla körelir.
- Nihai rapor, çalışmanın özü ve kanıtıdır.
- Ölçme ve değerlendirilmedeki soruları ve işlemleri yapabilirseniz bu modülü başarıyla tamamlarsınız. Böylece bu modülle ilgili tam öğrenmeyi sağlayarak diğer modüle geçebilirsiniz.
- Ölçme soruları ve performans testinden başarılı olamazsanız bu modülü tekrar etmeniz sizin için daha yararlı olacaktır.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	Y
4	Y
5	D
6	Y
7	Y
8	D
9	D
10	Y
11	D
12	Y
13	D
14	D
15	D
16	Y
17	D
18	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 2 CEVAP ANAHTARI

1	Y
2	Y
3	D
4	D
5	Y
6	D
7	D
8	Y

KAYNAKÇA

- ARTUKOĞLU, A., KAPLAN, A. ve YILMAZ, A. “**Tıbbi Dökümantasyon**”, Türksev Yayıncılık, Ankara, 2002.
- BALCI, Ali Erkan. “**Tıbbi Dökümantasyon ve Tıbbi Arşivler**” Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İzmir, 2001.
- EKİNCİ, Sebahat ve HATİPOĞLU, H. Gül, “**Tıbbi Terminoloji**”, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 2005.
- TENGİLİMOĞLU, Dilaver ve ÇITAK Nilgün, “**Yönetici ve Tıp Sekreterliği**”, Seçkin Yayınları, Ankara, 2003.
- UÇMAZ, Ramazan, “**Tıbbi Dökümantasyon II (Tıbbi –Arşivcilik)**”, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2002.